

Tíz éve van egyetemünk!

UNIVERZITA J. SELYEHO
SELYE JÁNOS EGYETEM

Megcsonkították Szent István szobrát!

Amilyen felfokozott várakozás előzte meg a szlovák alkotmánybíróság szeptember 17-re kitűzött ülését, akkora volt a csalódás a „döntés” ismertetése után. Ámde: minthogy ez itt Szlovákia, itt még a csalódás sem normális!

Dobos László (1930–2014)

TARTALOM

Az ország, ahol még a csalódás sem normális	2	Szent István és az államalapítás ünnepe a Felvidéken	21
Elkezdődött az új tanév – ezúttal sem gondok nélkül	8	Ne légy már madár, adj a tótnak szállást!	27
Szoborsorsok Felvidéken	10	Esterházy-emplékelyet avattak Pereden	29
Dobos Lászlótól búcsúzunk	14	Szigeti László: Bizakodva tekintünk a helyhatósági választások elé	30
„Embernek lenni nem szerep”		A komáromi Selye János Egyetem egy évtizede	32
- Kaszás Attila Magyar Örökség-díja	19		

Az ország, ahol még a csalódás sem normális

Amilyen felfokozott várakozás előzte meg a szlovák alkotmánybíróság szeptember 17-re kitűzött ülését, akkora volt a csalódás a „döntés” ismertetése után. Ámde minthogy ez itt Szlovákia, itt még a csalódás sem normális. Hiába gyűltek össze a döntés előestéjén az állampolgársági mizéria érintettjeinek szószólói egy kis esélytölgetésre, a másnapi forgatókönyvre senkinek sem sikerült ráhibáznia. Gubík László és

Lomnici Zoltán budapesti sajtótájékoztatójukon még azzal a téves előfeltevéssel nyilatkoztak, hogy Kassán dolgozó jogász kollégáik is hasonló jogelveket tartanak tiszteletben és éppúgy komolyan veszik hivatásukat. Így még csupán a pozitív-negatív dichotómiában gondolkodtak: „A jogfosztott magyarok nem állnak meg addig, amíg nem születik meg az igazságos döntés. Negatív döntés esetén sem adjuk fel, hiszen

Brüsszelből és Strasbuorgból is azok a visszhangok, hogy érdemben a Szlovák Alkotmánybíróság végleges döntése után tudnak foglalkozni az ügyünkkel. Így a negatív döntés esetén is van hová fordulnunk” – fogalmazott Gubík László a tájékoztatón.

Nos ehhez képest kiderült, létezik harmadik út is, egy sokkal kényelmesebb, semmilyen következménnyel - így felelősséggel - sem járó megoldás és a kassai ta-

láros testület ezt választotta. Nem hozott érdemi döntést, az állampolgársági törvénnyel kapcsolatosan benyújtott indítványt eljárásjogi okokra hivatkozva elutasította. Arra sem adták meg hát a lehetőséget a bírák, hogy a szemünkbe mondják az alkotmányról, alkotmányosságról vallott felfogásukat és különösen az adott konkrét esetre vonatkozó, jogi érvekkel alátámasztott véleményüket. Amivel esetleg más fórumok előtt lehetett volna kezdeni valamit.

Nem, itt még a csalódás, a kudarc, a pofára esés sem „normális”. Ami nem meglepő, hiszen már az alapul fekvő jogszabály sem volt az.

Még egyszer az állampolgársági törvényről

A jogszabály, amelyet a taláros testületnek hosszú évek alatt sem sikerült tehát érdemben egybevetnie az Alkotmány betűjével, még 2010. nyarán született. Robert Fico kormányának nyílt és azonnali, a megtorlás világos szándékával adott válasza volt ez a május 26-án a magyar Országgyűlés által nagy többséggel megszavazott történelmi jelentőségű törvényre. Ennek köszönhetően módosultak úgy a magyar állampolgárság megszerzésének a feltételei, hogy immáron nincs szükség állandó magyarországi lakóhely meglétére, meghatározott tartamú ott tartózkodásra, állampolgársági vizsgára stb. Ez lett az ún. egyszerűsített honosítás, amely azon a történelmi májusi napon egyszerre tette jóvá a hat évvel korábbi, második Trianonként is emlegetett december ötödikei népszavazást és egyben megvalósította a nemzet újraegyesítésének közjogi oldalát.

A második Orbán-kormány által benyújtott állampolgárságítörvény-módosítás szimboli-

Negatív döntés esetén is van hová fordulnunk – fogalmazott Gubík László.

kus napon: az államalapítás ünnepén, augusztus 20-án lépett hatályba, alkalmazni azonban (magának a törvény rendelkezése folytán) csak a következő év január elsejétől kezdték.

Robert Fico és kormánya azonban nem várta meg sem augusztus huszadikát, sem 2011. január elsejét: azonnali válaszlépésként még aznap, vagyis 2010. május 26-án sürgősségi eljárást kérve terjesztette a szlovák törvényhozás elé az állampolgárságot szabályozó Tt. 40/1993 számú törvény módosítását (ez volt a Tt. 250/2010 számú törvenymódosító jogszabály). Szlovákia akkor a parlamenti választásokra készült, ami eleve meghatározta a témát és az ahhoz való hozzáállást a szlovák kormánypártok részéről. Kétségtelen, hogy számos felvidéki magyar közszereplő, politikus szinte térden állva könyörgött a magyar félnek, hogy várják meg az állampolgársági törvény elfogadásával a szlovák választási hadjárat lecsengését, elkerülve ezzel, hogy a kampány meghatározó elemévé

(illetve áldozatává) váljék az állampolgárság kérdése.

A törvényt mindenesetre óriási többséggel fogadta el az Országgyűlés: 344-en szavaztak igennel, mindössze három nem ellenében. Őket érdemes név szerint is megemlíteni: Gyurcsány Ferenc, Molnár Csaba, Szanyi Tibor. Öten tartózkodtak a szavazáskor, 3 MSZP-s és 2 LMP-s képviselő. 34 képviselő nem szavazott.

A szlovák bosszútörvény következményei

A Fico-féle állampolgársági ellentörvény azt mondta ki, hogy elveszíti a szlovák állampolgárságát az, aki megszerzi más állam állampolgárságát. Nem vonatkozik mindez azokra, kik például születés vagy házasság útján szerzik meg az idegen állampolgárságot, tehát csak a „saját akaratból” való állampolgárságszerzés lett szankcionálva a szlováktól való megfosztással. Az ellentörvény azonnal nagy felháborodást keltett – persze csak meghatározott kör-

ben, az Európai Unió például, minthogy hatásköre nincs az államok kizárólagos hatáskörébe, szuverenitása alá tartozó állampolgársági ügyekben, nem szólalt meg. Még informálisan sem, ami nem mondható el például az Orbán-kormány egyes lépéseit illető magatartásáról.

Noha Szlovákia nem ratifikálta az európai állampolgársági egyezményt és valóban az államok kizárólagos, szuverén joga meghatározni az állampolgárság megszerzésének és elvesztésének feltételeit, aggályok éppenséggel maradtak bőségesen „házon belül” is. A Szlovák Köztársaság Alkotmánya 5. cikkelyének (2) bekezdése ugyanis kimondja, hogy akarata ellenére senki sem fosztható meg szlovák állampolgárságától. A két norma között feszülő nyilvánvaló ellentét a legkevésbé sem zavarta azonban Ficóékat, de az őt követő Radičová-kormány sem volt képes - a kampány során tett ígéretei ellenére - változtatni az egyértelműen alkotmányellenes törvényen. Mint oly sokszor, ismét maguknak az érintetteknek - és általában a civileknek - kellett kezükbe venniük az ügyet.

Mindeközben azonban alkalmazni kezdték mindkét törvényt: a magyar állampolgárságit, valamint annak szlovák torz tükrét is. A megfélemlítés azonban hatott: a Felvidékről arányaiban is nagyságrendekkel kevesebben igényelték a magyar állampolgárságot, mint a Kárpát-medence más régióiból. A legtöbben titokban merték csak benyújtani a honosítási kérelmet, hogy aztán azt is titokként őrizték, amire egyébként a legbüszkébbek: honosítási okiratuk átvételével megszerezték, illetve visszaszerezték magyar állampolgárságukat.

A bomba akkor robbant, amikor Gubík László, az ELTE joghallgatója, az MKP lévai szervezetének elnöke nyilvánosan is beje-

lentette, hogy 2011. nyarán megszerezte a magyar állampolgárságot. Ezzel ha lavinát nem is, de azért egy messzire vezető folyamatot indított el: idővel mások, ismert és kevésbé ismert felvidéki magyarok jelentették be, hogy szintén kérték és meg is kapták a magyar állampolgárságot. A gépezet pedig nem tehetett mást: be kellett indulnia a darálónak, így lett oda a szlovák állampolgárságra egyetemi hallgatónak, református lelkésznek, vállalkozónak, gimnáziumi tanárnak és a „Balog-

völgy tanító nénije” az idén 102 esztendő Tamás Ilonka néni is elvesztette azt, amit ugyan sohasem kért, de amiről nem is mondott le önként.

A tény: 2010. július 17. és 2014. szeptember 5. között mindösszesen 886 személy veszítette el szlovák állampolgárságát. Hanem hogy mennyire rosszul sült el, mennyire célt tévesztett Fico törvénye, jól mutatja, hogy ezeknek csak töredéke a magyar állampolgárságot szerzetek. Legtöbbször a cseh, a német illetve az

Az idén 102 esztendő Tamás Ilonka néni is elvesztette azt, amit ugyan sohasem kért, de amiről nem is mondott le önként.

osztrák állampolgárság megszerzése miatt veszítették el a szlovákot. Köztük akad élsportoló is, akinek elvesztése nem csak kínos Szlovákia számára, de egyértelmű veszteség is. Nem mintha egyébként nem kéne minden állampolgárának egyformán fontosnak lennie egy magát demokratikus jogállamnak tartó állam számára.

Küzdelem a jogfosztó jogszabály ellen

Mint említettük, a szlovák politikum még a jobboldali fordulat - vagyis Iveta Radičová kormányának hatalomra kerülése - után sem volt képes változtatni a nyilvánvalóan alkotmányt sértő állapotot. Legjobb esetben is csak sunnyogás volt a válasz ráadásul úgy, hogy Bugár Béla vegyespártja is ott állt a kormányrúd közelében. Igaz, ők 2011-ben aztán az Alkotmánybíróságon támadták meg (parlamenti képviselők egy csoportja nyújtotta be az indítványt) a Fico-féle törvényt, az ügyet Gál Gábor, a Most-Híd képviselője

2011. szeptember elsején megtelt a komáromi Klapka tér a jogaik mellett tüntetőkkel. Köztük volt és a rendezvényen felszólalt Berényi József MKP-elnök is.

vitte. Közben természetesen a civilek is mozgolódni kezdtek, minden év szeptemberében - a szlovák Alkotmány ünnepéhez igazítva - tüntetésre került sor Kassán, az alkotmánybíróság székhelyén, tette buzdítva ezzel az ügy eldöntését egyre csak halogató tesztetlet.

2011. augusztusában a Via Nova ICS (melynek elnöke Gubík László), a Te Ügyed Kör (TÜKör), az Egy Jobb Komáromért Polgári

Társulás és a Magyar Megmaradásért Mozgalom képviselői bejelentették, hogy szervezett lépéseket tesznek a szlovák állampolgársági törvény ellen. Ezek egyike a 2011. szeptemberében megszervezett komáromi szimpátia-tüntetés volt, valamint egy petíció kiadása a szlovák kormány és a törvényhozás részére. A petícióban az állampolgársági törvény alkotmányellenességét hangsúlyozták és kérték annak haladé-

talán megváltoztatását, valamint az érintettek kárpótlását (állampolgárság helyreállítását).

2011. szeptember elsején aztán megtelt a komáromi Klapka tér a jogaik mellett tüntető magyarokkal - és szlovákokkal (még Magyarországról is érkeztek a felvidéki magyarokkal szolidaritásukat kifejező szlovákok!). Megszóltak a felvidéki magyar közélet és kulturális élet jeles személyiségei, felléptek a Ghymes együttes frontemberei, a Szarka testvérek és szólt az egybegyűltekhez a délvidéki magyarok képviselőjében Pásztor István, a VMSZ elnöke. De jelen volt Miroslav Kusý professzor is, aki már számos más esetben is kiállt a felvidéki magyarok mellett. Ugyanezen év decemberében Rimaszombat fő tere telt meg a tüntetők, akik az akkor 99 esztendő Tamás Ilonka néni mellett álltak ki. Az ő vegzálása nagy felháborodást váltott ki nem csak Felvidéken, de az anyaországban is. Ez mutatott rá talán a legjobban a szlovák hatalom reakciójának embertelenségére.

Egy másik, de nem kevésbé je-

lentős fronton is indult harc az állampolgárság ügyében, ennek meghatározó alakja Lomnici Zoltán, az Emberi Méltóság Tanácsának elnöke, aki kezdettől kiállt a felvidéki magyarok ügye mellett és az alapvető jogok felől közelítve a témát igyekezett (mind a mai napig) képviselni ügyünket nemzetközi fórumok előtt is. Annak ellenére is, hogy Brüsszel rövid úton lepattintotta az oda forduló sértetteket.

Teltek-múltak a hónapok, a polgári kormányt ismét Ficóék váltották - immáron koalíciós partner nélkül - az Alkotmánybíróság pedig továbbra sem hozott határozatot. A Kaliňák-féle belügyben mindössze annyira futotta, hogy elkezdtek gondolkodni egy lehetséges törvénymódosításon. Ami azonban a nesze semmi fogd meg jól esete lenne, hiszen csupán azok számára tenné lehetővé a másik állampolgárságot (a szlovák elvesztése nélkül), akik valós kötődést (állandó lakcím) tudnának felmutatni az adott ország felé. Ami eleve kizárja a felvidéki magyarok többségét.

Az alkotmánybíróság „határozata”

Ilyen körülmények között mindenki a taláros testülettől várta a megoldást, minthogy jogállamban egy jogszabály alkotmányosságát illetően az alkotmánybíróságé az utolsó szó. Többszöri elhalasztás után végül 2014. szeptember 17-én került sor a kassai fórum ülésére, amelyen a várva várt döntésnek kellett volna elhangoznia. Ilyen azonban, mint ismert, nem történt: a bíróság elnök asszonya, Iveta Macejková bejelentette, hogy az állampolgársági törvénynek az alkotmánnyal való összeegyeztethetőségének vizsgálatát célzó beadványt formai okok miatt elutasították. Nem volt meg ugyanis a döntés meghozatalához előírt többség. A taláros testületnek a törvény szerint 13 tagúnak kellene lennie, ennek ellenére jelenleg csak 11 alkotmánybírája van. A szükséges 7 voks pedig nem jött össze...

Mindez óriási felháborodást keltett határon innen és túl (a magyar kormány nemzetpolitikáért

Tüntetés Kassán

Három év alatt eldöntötték, hogy nem döntenek...

felelős államtitkársága is csalódottságának adott hangot hivatalos közleményében). Csak néhány az aznapi cikkek címeiből: „Csődöt mondott az alkotmánybíróság”, „Ingyenélők társulata”, „Az alkotmánybíróság nem tudja”, „Senkiföldjén”, „Szégyen!”, „Szlovák kuriózum - az a döntés, hogy nincs döntés”, „Amíg ön alszik, az alkotmánybíróság dolgozik” stb.

A bíróság döntésének hátterében meghúzódó okokat a legjobban talán Balassa Zoltán világította meg: „Kényelmes döntést hoztak. Nem kellett a beadványt tárgyalatosan, érveket felsorakoztatva megítélniük. Nem kellett érvelniük. Mert bizony kíváncsiak letünk volna, milyen alapon tartják a nyilvánvalóan alkotmányt sértő törvényt elfogadhatónak.

Ugyanis, ha felsorakoztatják jogi érveiket, hogy mi alapján utasították el a beadványt, akkor azt valamilyen nemzetközi fórumon meg lehet támadni és nagyon kínos lenne, ha Szlovákia Alkotmánybíróságát elmarasztalnák. Akkor kiderülne, a bírák nem függetlenek és politikai megrendelésre hoznak döntéseket. Nyomás alatt állnak, melynek engedtek.

Az meg az ország és e testület megszégyenülésével járna. Szakmai jártasságuk is megkérdőjelezhető lehetne. Ezt nyilvánvalóan minden áron el akarták kerülni. Öt alkotmánybírást kellett rávenni, hogy "határozatlan" legyen. Az is kínos lett volna ugyanis, ha egy nyilvánvalóan alkotmányellenes törvényt összhangban levőnek tartanak az alaptörvénnyel. Kibúvót találtak a felelősség alól. Ez viszont rávilágít az alkotmányról szóló törvény hiányosságára. Elképzelhető ugyanis, hogy egy ország legmagasabb bírói testülete ne tudná szakmailag megindokolni, mi ütközik az alaptörvénybe és mi nem? Ha így van, akkor meglehetősen rossz bizonyítványt állítottak ki szakmai felkészültségükről és emberi kvalitásaikról a döntést hozó személyek. Akaratlanul is alkalmatlanságukat bizonyították. Ugyanis az a meggyőződésünk, hogy a tisztségviselőknek az állampolgárokat és a törvényességet kell szolgálniuk, védeniük. Az alkotmányosság legfőbb őre nem tud döntenit!? Ha valaki színvak, ne legyen festőművész!

Másik furcsa következménye ennek a dodonai döntésnek, hogy

ebben az ügyben néhány per zajlik. Ezeket elnapolták azzal, hogy megvárják a taláros testület döntését. A bíróságok azonban semmilyen támpontot nem kaptak. Nekik kell majd értelmezniük a jogi helyzetet, mert az AB "nem tudja" eldönteni a kérdést. Ahogy Gál fogalmazott, a bírák alibista döntést hoztak. Nincs véleményük."

Hogyan tovább?

Mindenképpen ez lesz jelen írás legrövidebb bekezdése. Már csak a rendelkezésre álló lehetőségek száma miatt is. A hazai legmagasabb jogi fórum megjárása után ugyanis nincs más lehetőség, mint a nemzetközi fórumok igénybe vétele. Még akkor is, ha túl sok reményt nincs okunk táplálni ezekkel szemben.

És ami még az illúziókat illeti: szeptember 17-én leomlott egy újabb bástya. Az alkotmány legfőbb őrei képtelenek voltak megvédeni - így vagy úgy - az alkotmányosságot Szlovákiában és ezzel a beléjük vetett bizalmunk joggal csökkent a nullára.

Archív felvételek - Kanovits Gábor fotói

Elkezdődött az új tanév - ezúttal sem gondok nélkül

A Szlovákiai Magyar Pedagógus Szövetsége Buzitán tartotta az országos tanévnyitó ünnepségét augusztus 30-án. Mintegy negyven-ezer felvidéki magyar tanuló ül vissza az iskolapadba. Az első osztályban csaknem 3550 tanuló kezdi meg a tanulmányait.

Jókai Tibor, a Szlovákiai Magyar Pedagógusszövetség elnöke a Felvidék.ma hírportálnak nyilatkozva elmondta, a most kezdődő iskolaévben ugyanannyi gyermeket íratnak magyar iskolába, mint az előző évben. Hozzátette, a Felvidéken 263 magyar alapiskolában több mint 30 000 tanuló, a 26 gimnáziumban mintegy 3800, a 41 szakközépiskolában pedig közel 6600 diák folytatja tanulmányait az idei tanévben.

„Az iskolakezdésre rányomja a bélyegét a 2013 decemberében

elfogadott törvénymódosítás, mely a kisiskolákat érinti, ám ez csak a 2015/16-os tanévre érvényes. Úgy néz ki, ez az iskolaév az utolsó nyugodt tanévkezdés nagyobb aggályoktól mentesen” – fogalmazott. Azért nem indul problémamentesen az évkezdés. Általános probléma a tankönyvhiány, szeptember 2-ára sok tanintézménybe nem jutottak el a megrendelt taneszközök. Az iskola-kezdést követően folyamatosan érkeznek a tankönyvek, hangsúlyozta Jókai. Mindamelllett az iskolai dokumentációban a nyomtatványok hiánya tapasztalható, fűzte hozzá. Átmenetileg pótnyomtatványokon vezetik a dokumentációt, ez többletterhet jelent a pedagógusok részére, mivel mindent majd át kell másolniuk.

A közoktatási törvény változá-

sával kapcsolatban Jókai Tibor megjegyezte, az előző tanévhez képest lényeges törvényi változás nem történt. Az oktatási minisztérium több törvénymódosítási indítványt készít elő. E módosítási javaslatok jelenleg véleményezési stádiumban vannak. A szakértárca az SZMPSZ-et is felkérte a véleményezésre. Mint megtudtuk, a szövetséget Fodor Attila, a Comenius Pedagógiai Intézet igazgatója képviselte a megbeszéléseken.

Az elkezdődött tanévben a törvénymódosítási javaslat értelmében folytatódik az elektronikus tesztelés beindítása, ebben a magyar oktatási intézmények ötödikes és kilencedikes tanulói is részt vesznek. Életbe lép az érdemjegyek átlagának a szigorú figyelembe vétele a gimnáziumi és szakkö-

zépiskolai jelentkezés esetén, sorolta az új apróbb változásokat az elnök. A normatív támogatás rendszere szintén változatlan lesz, megmarad az utazási hozzájárulás. Jókai Tibor mint újdonságot említette a sajátos nevelési igényű tanulókkal való foglalkozás esetén járó állami támogatás növelését. A kibővített pénzügyi keretnek köszönhetően a pedagógus munkáját segítő több asszisztent tudnak alkalmazni az iskolák.

Arra a kérdésünkre, hogy mit vár az új tanévtől, Jókai Tibor a következőket mondta: „a jövőre bezárásra ítéltetett iskolák helyzetére helyi szinten okos, megnyugtató megoldások születnek. Az oktatási szakembereknek, az önkormányzatoknak, a szülőknek, a civil szervezeteknek kell összefogni, és ésszerű megoldásokat kell találniuk. Ez lesz az idei év legnagyobb kihívása.” Jelezte, a törvénymódosítás értelmében mintegy hetven iskolát érint a bezárás, köztük több a teljes szervezetszerű intézmény is. A normatív támogatás javasolt változtatását felmenő rendszerben hajtánák végre, így ez nem jelentené a közel hetven magyar iskola azonnali bezárását, véli az elnök. „A jövő fogja megmutatni, hogy hol milyen lehetőségekkel tudnak élni az önkormányzatok az iskola megtartása érdekében” – mondta végezetül.

Révész Angelika, az Ipolysági Városi Hivatal Tanügyi Hivatalának vezetője a Felvidék.ma kérdésére elmondta, a közoktatásban a finanszírozás kérdése az egyik legnagyobb probléma az ipolysági körzetben is. „Az iskolák racionalizációs tervekkel próbálják a költségeikből a maximumot kihozni. A keretekhez képest fokozatosan korszerűsítjük az épületeinket” – tájékoztatott bennünket a hivatalvezető. A régióban megfigyelhető a gyereklétszám folyamatos csökkenése, ez-

zel párhuzamosan a roma kisebbség növekedése, oktatásának a problémája szintén folyamatosan gyarapszik.

A régióban 11 alapiskola található, ebből csupán öt a nagyobb létszámú, teljes szervezetszerű intézmény. A tervezett törvénymódosítással kapcsolatban kifejtette: a kisiskolák megszűnése esetén az iskolabuszok rendszerével hatékonyabbá válna a közlekedés a központi tanintézmény felé. Szakmai és gazdasági szempontok alapján elképzelhetőnek tartja az anyaintézmény szerepét, ide járnának a kisiskolák tanulói is. Mint megemlítette, az állami költségvetés mellett pályázati támogatásokból próbálják a régióbeli iskola-

épületeket, valamint az oktatási eszközöket felújítani.

A most kezdődő tíz hónapos tanévben 25 nap szünet vár a tanulókra. Elsőként október 30. és november 3. között, az őszi szünetben pihenhetik ki magukat. Majd a következő hosszabb szünet karácsonykor vár rájuk, december 20. és január 8. között. A tanulók január 30-án kapják meg a féléves bizonyítványukat, ezt követően megyénként változóan február 16. és március 8. között vár rájuk a tavaszi szünet, április eleje pedig a húsvéti pihenés ideje lesz. A következő nyári szünet 2015. július 1-jével kezdődik.

Pásztor Péter

Szeptember elején Kassán megcsonkították Szent István szobrát.

Szoborsorsok Felvidéken

Noha a megfelelő latin mondást csatolni nem tudom, szent meggyőződésem mégis, hogy nem csak a könyveknek (amint Terentianus Maurus írta) de a szobroknak is megvan a maguk sorsa. Kinek-kinek a magáé. A szerencsésebbje megelégedhet azzal, hogy a soros évfordulók alkalmából összesereglenek körülötte az emberek, akik közül a legszebben öltözöttek elmondják nagyjából hasonló beszédeiket, aztán jöhetnek a virágok, gyertyák, koszorúk. Az év további részében maradnak társaságul a szobornak helyet adó parkban, téren nyüzsgő, dolgukra igyekvő emberek - no meg a galambok...

Vannak azonban szobrok, me-

lyekre ennél mostohább - ámbár ezzel együtt kétségkívül izgalmasabb, eseménydúsabb - életet (mert ugye mondanom sem kell: a szobroknak önálló életük is van) rótt a sors. Ők azok, akiket nem csak a szokásos éves megemlékezők, a turisták illetve a már említett galambok tisztelik meg, hanem azok is, akik politikai vagy egyéb nézeteiket (esetleg különböző eredetű frusztrációikat) szavak helyett tettekbe szeretik inkább önteni. Ebben tulajdonképpen még hasonlítanak is a szobor alkotójára, aki keze munkájával ad formát, testet a gondolatnak amely általa önálló életre kel. Aki tehát egy szobor léteére tör, az magát az általa megtestesített eszmét, gondolatot támad-

ja. Ezt aligha kell magyarázni éppen itt, a Felvidéken, ahol igazán szép múltja van a szoborrongálásnak. És természetesen jelene, hiszen az apropóját is egy friss eset adja ennek az írásnak: szeptember elején Kassán megcsonkították Szent István szobrát. A hír hallatán minden jóérezsű ember - legyen az szlovák vagy magyar - előbb felháborodik, majd...

Majd legyint, hiszen semmi új a nap alatt, nem az első, nem is az utolsó eset. Meg aztán - gondolhatja a „csendes többség” - úgyis csak egy szobor. Majd kijavítják. Ahogy a pozsonyi Petőfinek is mindig visszantört a karja, úgy csak találhatnak másikat Szent István letört jogára helyébe.

Ami igaz is, de vajon a letört kar, jogar mellett sikerül-e pótolni a rég odalett társadalmi békét, az igazságosságba, az alkotmányos alapelvekbe, az egyenlőségbe vetett, egyre olvadó, fogyatkozó hitünket is? Eljön-e valaha is az az idő, amikor az ember - ha magyar - nem csak adófizető polgára az államnak, de egyenjogú tagja is a közösségnek, amelynek nagyjait, emlékeit, kegyhelyeit kivétel nélkül tiszteletben tartják? Hiszünk benne, hogy a válasz egyértelműen igen, különben értelmetlen is lenne a felvidéki magyar létnek. Mindazonáltal szobraink, emlékhelyeink sorsa is önmagáért beszél. Néma lenyomatai a felvidéki magyarság történetének, sorsa alakulásának. E szobrok sorsa a mi sorsunk is, nincs író vagy költő, aki náluk precízebben leírhatná azt, ami a felvidéki létet, sorsot jelenti. Ez az oka annak - a szomorú kassai apropó kapcsán - hogy felidézzük néhányat e „szoborsorsok” közül.

Kassa, 2014. szeptembere...

Ha valamit, azt a felvidéki magyar igazán megtanulhatta már, hogy hely és idő ne tévessze meg őt. Hiába írnak ugyanis 2014-et és hiába kopott ki az unió elől a „szovjet”, az alapvetések alig-alig változtak ama bizonyos 1920 nyara óta. Így lehet, hogy 2014-ben a papíron még mindig kollektív bűnös nemzet felvidéki részének a hétköznapi kisebb-nagyobb atrocitásoktól kezdve (lásd Malina Hedvig esetét vagy éppen egy egyszerű jegyváltást a déli végek valamelyik vasútállomásán) a konkrét, kézzel fogható jogfosztáson át (állampolgárság) egészen a szimbólumok meggyalázásáig igen széles skálán mozog a „leenyeltnivalója”. A kassai Szent István-szobor megcsonkítása szépen

illeszkedik e sorba, kezdjük tehát ezzel a legfrissebb esettel.

Szeptember elején megdöbbenve értesülhettünk arról, hogy a kassai Szent Erzsébet-székesegyház Szent István-szobrát ismeretlenek megcsonkították. Tudatosan-e vagy sem, a vandálok éppen a jogart csavarták ki az államalapító szent király kezéből. Hogy mit ér egy ilyen jogar manapság? Kerekén háromszáz eurót: a kassai rendőrkapitányság tájékoztatása szerint ugyanis ennyi a kár. Mivel azonban a szobor a székesegyház északi kapujának a része - az pedig a kulturális örökségé, így az ismeretlen elkövető akár nyolc évig tartó szabadságvesztést is kaphatna büntetésként - ha elfognák.

Kassai krónikásunk, Balassa Zoltán így ír erről az északi kapuról: „A kassai Szent Erzsébet-főszékesegyház legdíszesebb, északi kapuzatát öt szobor díszíti. Aranykapunak hívták ezt a bejáratot, mert 1860-ig aranyozva volt. Ma már ennek nyoma sem látszik. Az öt, szemmagasságban álló szobor újkori munka. Ezeket Lantay Lajos (1861–1946) faragta a 19. század végi restaurálás alkalmából. Az eredeti szobrokat eltávolították, ezek sorsáról senki semmi bizonyosat nem tud, állítólag Budapestre szállították őket. (...) Az

északi kapun középpütt a székesegyház patrónusa, Szent Erzsébet, két oldalán két-két szent áll. A baloldalon Szent Imre és apja, Szent István, jobb oldalt Szent Henrik – István sógora és Imre példaképe –, valamint Szent László. 2009. november 13-án, pénteken avatták föl az Aranykaput, melynek restaurálásához 2007-ben fogtak hozzá.”

Ami pedig a rongálásból levont következtetést illeti, nem kevésbé tömör és helytálló: „A jogar az ítékezés, az igazságosság és jogszolgáltatás jelképe. A szobor-csonkító személyek akaratlanul is arra hívták föl a figyelmet, hogy Szlovákiában azok az elvek, amelyeket a királyi jogar képvisel, nem érvényesülnek”.

Ehhez még talán annyit lehetne hozzátenni, hogy lassan itt lenne az ideje rendet tenni a fejekben István királyt illetően. És eldönteni, hogy akkor most őt is ellopják-e a magyar történelemből és a szlovák nemzeti emlékezet részévé teszik Svätý Štefan I. -t (a komáromi szoboravató kapcsán találkozhattunk legutóbb e témával), vagy meghagyják nekünk a többi utálatos magyar elnyomó önkényúr között. Előbbi esetben minimum tudathasadás a szoborrongálás.

Petőfi pozsonyi szobrát többször megcsonkították

Kossuth a kazánházban

Mint említettük - és emlékezhetünk rá nagyon jól - Szlovákiában szép múltja van már a magyar költődésű emlékművekkel, szobrokkal való mostoha bánásmódnak. Azért is fogalmazok így, mert nem feltétlenül kell mindjárt a legrosszabbra, vagyis rongálásra gondolni. Emlékezzünk csak a jó évtizeddel ezelőtti rozsnói históriára, midőn Kossuth Lajos alaposan meghurcolt szobrát évtizedek után végre kiengedték a napvilágra a kazánházból. A rozsnói Kossuth-szobrot - Róna József alkotását - még a múlt század elején állították fel a város főterén. A leleplezésen jelen volt Kossuth Lajos fia, László is. Nem sokáig gyönyörködhetek azonban a szoborban a város lakói: a vesztes nagy háború után a bevonuló csehszlovák portyázók 1919-ben ledöntötték. Majd '45-ben még egyszer, minthogy az első bécsi döntés Kossuth szobra ügyében is igazságot tett. Ekkor, 1945-ben már jóval hosszabb időre sikerült hűvösre tenni a kormányzót: azt ugyan megúsza, hogy a tonnánál is súlyosabb bronzot beolvasszák, vi-

szont 1956-ban bedugták a bányászati múzeum kazánházába. S amint a kivégzetteket arccal lefelé földelik el, úgy állott Kossuth is a kazánházban, arccal a fal felé fordítva. Ide jártak titokban a magyarok koszorúzni...

1993-ban, az önálló Szlovákia létrejöttének évében merült fel a szobor újbóli - immáron harmadik ízbeni - felállításának gondolata, ám a város szlovák vezetői, ahogy az egy friss jogállamban illeik, hevesen ellenezték a köztéri elhelyezés tervét. Több mint egy évtized kellett az éréshez, így került végül Kossuth Lajos szobra 2004-ben a múzeum mellé. Vagyis természetesen nem az eredeti helyére, a főtérre. Ne akarjunk mohók lenni...

További áldozatok

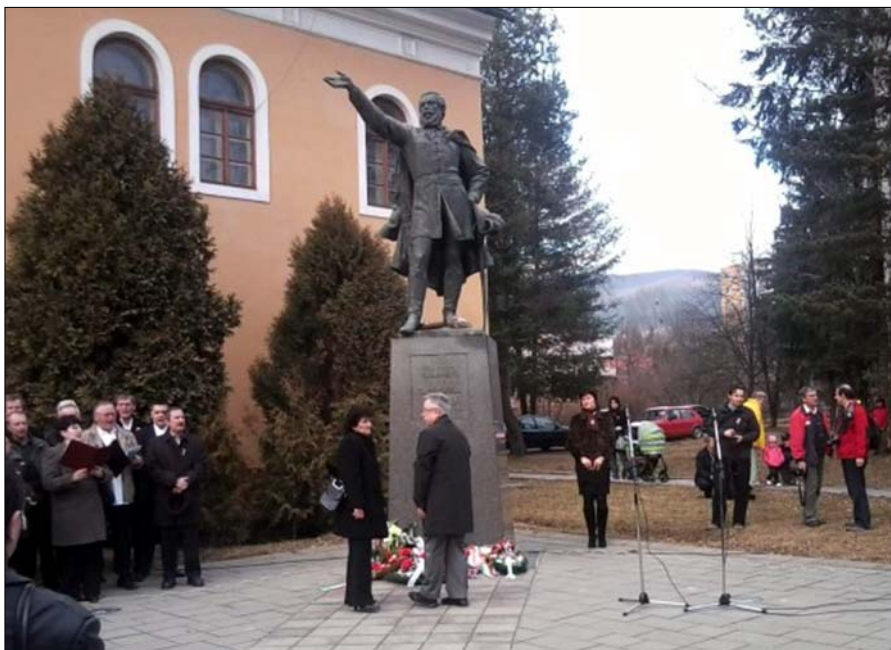
Popély Gyula felvidéki történészprofesszor *Adalékok a „csehszlovák demokrácia” arculatához az impériumváltás után* című kiadványában összegyűjtött egy „csokorralalót” a megtámadott felvidéki szobrokról s emlékművekről. Ebből idézünk alább: „A millenáris emlékművek mind

A losonci Kossuth-szobor már csak a múlt...

áldozatául estek a szabadjára bocsátott magyarelles indulatoknak. A jelentősebb lerombolt, a magyar honfoglalásnak 1896-ban ünnepelt ezredik évfordulója tiszteletére emelt emlékművek közül megemlíthetjük például Jankovics Gyula dévényi, Kallós Ede zaborhegyi és Bezerédy Gyula munkácsi alkotásait. Ez lett a soruk a zólyomi és breznóbányai Rákóczi-szobroknak, Rákóczi, Bercsényi és Vak Bottyán emléktábláinak Érsekújvárott, valamint a Bercsényi-emléktáblának Ungváron. Az eltávolított, lerombolt és megcsonkított Kossuth-szobrok közül megemlíthetjük például Holló Barnabás losonci, Róna József rozsnói alkotásait. A ledöntött honvédemlékművek közül említést érdemel a losonci, körmöcbányai, löcsei és a kassai. A Branyiszkói hágóban felrobbantották az 1849. évi híres téli csata emlékművét, Nagysalló mellett összetörték az 1625. évi török-

Végül Kossuth Lajos szobra 2004-ben a múzeum mellé került, és nem az eredeti helyére

Mária Terézia pozsonyi szobrát 1921-ben barbár módon ledöntötték

magyar csata emlékművét stb. Az elvakult és alattomos bosszú a magyar kultúra kiemelkedő személyiségeinek szobrait és emléktábláit sem kímélte. Pozsonyban Liszt Ferenc, Érsekújvárott Czuczor Gergely, Ungváron Dayka Gábor szobrai váltak a magyarellenes kilengések martalékaivá. Radnay Béla pozsonyi Petőfi-szobrát is csak úgy sikerült megóvni a biztos pusztulástól, hogy azt a városi képviselőtestület — a Szlovákiai Műemlékvédelmi Kormánybiztosság javaslatára a Szlovákiai Teljhatalmú Minisztérium 1921. október 27-i felszólítása alapján — haladéktalanul szétszedte, darabjait pedig "biztonságos helyre" szállíttatta. A szobordöntögető, emléktáblákat szétfúzó garázda elemeket a hivatalos szervek egyáltalán nem vonták felelősségre, ami egyértelműen azt a benyomást keltette, hogy itt a hatalom által tolerált, sőt tervszerűen végrehajtott rombolási folyamatról van szó. A dévényi emlékoszlopot az Árpád-szoborral például 1921. január 12-én fényes nappal, déli 12 órakor robbantották fel "ismeretlen

tettesek", miközben a helyi lakosokat fegyveres fenyegetéssel tartották távol a rombolás színhelyétől."

A csehszlovák barbarizmus szimbóluma

Mária Terézia királynőnek az egykori Koronázási téren álló egykori pompás szobra talán a legműveltebb szimbóluma mindannak, amiről a fentiekben is szóltunk. Fadrusz János csodálatos alkotása, a kétszeres életnagyságú, márványból kifaragott remekmű egy régi kor, a régi rend jelképe - egyszerűbben fogalmazva nevezzük a mi dicső, óhajtott-sóhajtott múltunknak. S ami az alkotással 1921-ben történt, az pedig már az új kor nyitánya - azon új koré, amely, mint a kassai esetből is láttuk, máig nem zárult le.

A pozsonyi Mária Terézia-szobor volt Fadrusz János első igazán nagy munkája, amelynek megalkotását és felállítását a közelgő millennium alkalmából egyformán szorgalmazta az Országgyűlés és Pozsony városa is. Utóbbi

már csak azért is, mert éppen itt, az 1741-es pozsonyi országgyűlésen ajánlották „életüket és véréüket” Mária Teréziának Magyarország főnemesei. A szobor talapzatán szerepelt is e felirat: Vitam et Sanguinem, hátulján pedig ez: „Magyarország fennállásának ezredik évében a királykoronázások emlékére emelte Pozsony Szab. Kir. város közönsége 1896”. A megrendelést 1892-ben kapta meg Fadrusz, aki Carrarában, az ottani híres márványból faragta ki több éves kemény munkával. Leleplezésére végül 1897. május 16-án került sor a magyar király jelenlétében. Ledöntésére pedig 1921. októberében, bátor csehszlovák légiósok jelenlétében, akik a szobrot darabjaira zúzták és a Dunába hajították. Felmerült már néhányszor, hogy ismét fel kellene állítani a szobrot - még ha csak kisebb változatában is - erről azonban természetesen Pozsonyban szó sem lehet.

Hiszen, mint mondtunk, Mária Terézia egykori pozsonyi szobra s annak sorsa ma is szimbólum...

Dobos Lászlótól búcsúzunk

Hosszan tartó súlyos betegség után, életének 85. évében 2014. július 25-én elhunyt Dobos László Kossuth-díjas felvidéki magyar író, szerkesztő, kritikus, a felvidéki magyar irodalmi- és közélet meghatározó alakja. Dobos Lászlót a magyarországi Emberi Erőforrások Minisztériuma, a Magyar Művészeti Akadémia és a Magyar Írószövetség is a saját halottjának tekinti. Július 31-én búcsúztatták Pozsonypüspökiben: több százan kísérték utolsó útjára az elhunytat.

Alábbi összeállításunkkal – majd Dobos László egy korábbi, ám ma is hűbavágóan aktuális írásával – búcsúzik tőle a Felvidéki Magyarok szerkesztősége is.

Dobos László 1930. október 28-án született Királyhelmecen. 1945-1949 között a sárospataki tanítóképzőben tanult. Felsőfokú tanulmányait 1951-1955 között a

pozsonyi Pedagógiai Főiskola magyar-történelem-polgári nevelés szakjain végezte.

1950-1951 között Királyhelmecen tanított. 1955-1960 között a pozsonyi Pedagógiai Főiskolán tanársegédi beosztásban kutatót és oktatót. 1956-1958 között a Szlovákiai Írószövetség magyar szekciójának titkáráként meghatározó szerepet vállalt az Irodalmi Szemle létrehozásában. 1958-1968 között az Irodalmi Szemle főszerkesztőjeként működött. 1968-1971 között a Csemadok elnöke volt. 1970-1972 között a Madách Könyvkiadót igazgatta. 1990. január 1-jétől ismét a kiadó igazgatója lett, majd 1994-től a Madách-Posonium Kft. ügyvezető igazgatója. 1989-től a Csemadok tiszteletbeli elnöke. 1989-1991 között a Magyarok Világszövetségének társelnöke, 1992-

1996 között pedig a Kárpát-medence képviselőjében alelnöke, 1996-2000 között régióelnöke volt. 1990-1994 között az Együttélés politikai mozgalom jelöltjeként nemzetgyűlési képviselő. 1994-ben Kossuth-díjjal tüntették ki. 2007-ben a Magyar Művészeti Akadémia rendes tagjává választották. Dobos Lászlónak elévülhetetlen érdemei voltak a csehszlovákiai, majd a szlovákiai magyarság anyanyelvi kultúrájának fennmaradásáért vívott küzdelemben. Regényei, elbeszélései, novellái olyan korai formakísérletei a magyar prózairodalomnak, amelyek még az irodalomelmélet és kritika felfedező figyelmére várnak. Szellemi öröksége ebben a pillanatban még fölmérhetetlen.

Dobos László Kossuth-díjas, Bethlen Gábor-díjas szlovákiai magyar író, szerkesztő, műkriti-

kus, politikus, a szlovák Pribina Kereszt kitüntetésének birtokosa, a Digitális Irodalmi Akadémia alapító tagja mindig a maga egyetemességében látta a magyar történelmet, benne a határon túlra szakadt közösségek sorsát is európai léptékkal volt képes értelmezni. Ezért lehetett megkérdőjelezhetetlen tekintélye azokban a szlovák és cseh értelmiségi körökben, amelyek hittek azokban a törekvésekben, amelyek a demokratikus elveket egy soknemzetiségű ország közös értékének tekintették.

Közéleti tevékenysége nem ismert határokat, az Egyesült Államok, Kanada, Ausztrália magyarsága éppúgy számíthatott rá, ahogyan ezen országok politikusai is egyenrangú partnerként kezelték.

A Széchenyi Társaság szeptember 19-én Budapesten Dobos Lászlót az egyetemes magyarság szellemi felemelkedéséért folytatott alkotói munkássága elismeréseként postumus-díjban részesítette. A díjat Dobos László özvegye vette át, méltató beszédet Cservenka János, a Széchenyi Társaság elnökségének tagja mondott.

Mikor a júniusi elnökségi ülésen eldőlt, hogy nekem jut a megtisztelő feladat, hogy méltassam Dobos Lászlót, az Embert, író, szerkesztőt, műkritikust, politikus, elgondolkoztam, hogy személyem alkalmas-e egy olyan kiválóság méltatásához, mint amilyen Dobos László, aki tudásával, értelmi és érzelmi intelligenciájával mindannyiunk fölé emelkedett. Pályája során olyan kiváló tulajdonságokat csillogtatott meg, amelyekkel csak a legnagyobbak büszkélkedhetnek, s tudva lévő, hogy haláluk után a nagyok nagyobbakká, a legnagyobbak halhatatlanná válnak.

Erről Exupéry a Citadella című

regényében így ír: „A citadella legmagasabb tornyának csúcsáról így fedeztem fel, hogy nem kell siránkoznunk sem a szenvedésen, sem Isten kebelébe megtérésünkön, sem szeretteink távozásán, mert ha tiszteljük emlékét, az eltávozott jobban jelen van és hatalmasabb az élőnél.”

Dobos László eredeti foglalkozása magyar-történelem szakos tanár, s ha sokat nem is tartózkodott a katedrán, élete végéig oktatott, nevelt és tanított. Szeretetről, a szülőföld szeretetéről, felelősségről írt minden művében, hiszen erről szólt az élete is. Azon kevesek közé tartozott, aki tudott hatni a körülötte élőkre, tudta befolyásolni a dolgok alakulását, és karizmatikusegyéniségével képes volt változtatni a másokat belenyugvásra készítő állapotokon. Szépiróként 1963-ban keltette fel a figyelmet első regényével, a *Messze* voltak a csillagokkal. Relatív kesei kezdetnek számít, de a mű nem viselte magán az első próbálkozások gyermekbetegségeit, átgondolt, kiforrott regény volt. Később trilógiává nőtte ki magát, melyben életre kelt a felvidéki magyarság háborúk utáni kálváriája. Zseniálisan használta a szavakat, mindannyiunk számára

érthető, tiszta gondolatokat, alapigazságokat vetett papírra, amelyek igazak maradnak az idők végeztéig. Későbbi műveiben is megfellebbezhetetlen morális törvényekre mutatott rá, amelyekről tudunk, de hajlamosak vagyunk megfeledkezni. Ő azonban nem szokott megfeledkezni a fontos dolgokról.

Dobos Lászlóról, mint irodomszervezőről, regényíróról és politikusról sokat, mint Emberről keveset tudunk. Tudjuk, hogy 1930-ban született Királyhelymecen, mely már akkor sem volt az egykori Csehszlovákia legfejlettebb, legtöbb lehetőséget kínáló régiója. Ennek ellenére szülei példásan gondoskodtak gyermekeikről, Lászlóról pedig különösképpen, hiszen gyerekkorától kitűnt intelligenciájával, éleslátásával. A sárospataki tanítóképzőbe került, ahol megmutathatta képességeit és továbbfejlesztette tudását. Az ott tanultak és az intézmény szellemisége mély nyomot hagytak benne, életpályájának koordinátaivá váltak. Még visszatért szülőföldjére, de tudta, hogy az ő jövője nem a Bodroghözben fog kiteljesedni, még ha olyannyira is megejt a táj szépsége, a család és a földije szeretete. A tiszta

A Széchenyi Társaság Postumus Díját Dobos László özvegye, Éva asszony vette át

dolgokért lelkesedni tudó fiatal-ember Pozsonyba került, ahol magyar-történelem-polgári nevelés szakon diplomát szerzett és oktatni kezdett.

A 26 éves fiatalember magas műveltségére, nagy tudására, rendkívüli képességeire sokan felfigyelték. Az olyan karizmával megáldott emberre, mint Dobos László a felvidéki magyarságnak óriási szüksége volt. Ekkor ismerkedett meg Fábry Zoltánnal és több neves irodalmárral, akik akkoriban rakták le a csehszlovákiai magyar irodalom alapjait. Dolgozott, írt, éjjel-nappal szervezkedett, munkabírása átlagon felüli volt. Irodalmi Szemle címmel lapot alapított, a Csemadok elnöke lett.

Képességeivel a kormány elismerését is kivívta, ennek eredményeként tárca nélküli miniszteri státusba került, de csak rövid ideig, mivel a husáki „konszolidáció” nem tűrte meg a másként gondolkodó, nemzetéért tenni akaró, tiszta erkölcsű Dobos Lászlót. Kizárták a kormányból, megfosztották tisztségeitől, művei közlését letiltották, bizonyos lapokban nevét sem említették, és a Madách Könyvkiadó műszaki osztályára száműzték. A II. világháború után — immáron sokadszor — ismét megfélemlítették a felvidéki ma-

gyarságot, és ismét visszavonulásra kényszerítették a magyar értelmiséget, élükön az író politikus-sal. Elviselte, de beletörődni nem tudott, nem akart. Ismét tollat ragadott. Elbeszélései, esszéi és regényei a jóságról, a szépségről, a szeretetről, a szülőföld szeretetéről szóltak. Regényhősei — s gondolom ő maga is — hittek egy szebb jövőben, ahol a magyarság a Kárpát-medencében és azon túl érvényesülni, boldogulni képes, s mindezt úgy, hogy megőrzi anyanyelvét, kultúráját, hagyományait.

És valóban, elérkezett az idő: a 89-es események megteremtették a lehetőségét e gondolatoknak, s a közel 60 éves Dobos Lászlónak is elégtételként szolgáltak, aki újra a politikai cselekvést választotta: Duray Miklóssal közösen létrehozták az Együttélés politikai mozgalmat, társelnöke lett a Magyarok Világszövetségének. És éppen ennek kapcsán a Magyarok Világszövetsége székházában találkoztam vele először. A bemutatkozás néhány másodperce után az a benyomásom támadt, mintha már több évtizede ismernénk egymást, a kedvessége, segítőkészsége lenyűgözött. A néhány percesre tervezett találkozás több mint egy órára nyúlt, mert őt minden érdekelte, ami a felvidéki közéletet érintette. Az a fajta politikus és

ember volt, aki még markáns véleménykülönbségek ellenére is úgy tudott beszélgetni, hogy senkit nem akart meggyőzni a maga igazától. Mert végtelenül elfogadó volt. És mindig kifejezte az elismerését bármi iránt, ha a teljesítményt látta benne.

Dobos László igazi életműve maga az élete volt, ahogyan annak minden percét megélte. Barátai, tisztelői felnéztek rá, mert mindig a tisztesség, az igazság oldalára állt, magatartása példamutató volt, a lelke tiszta. Munkássága, helytállása mindannyiunk számára követendő kell, hogy legyen. Hálával tartozunk a jó Istennek, hogy ezt a remek férfiút a felvidéki magyarság szolgálatába állította. Hálával tartozunk és köszönetet mondunk hitvestársának, Éva asszonynak, hogy esküjéhez híven jóban, rosszban, egészségben, betegségben végig mellette állt, és segítette őt alkotó munkájában, komoly döntések meghozatalában. Számos elismerő díj után, a Széchenyi Társaság Dobos Lászlót az egyetemes magyarság szellemi felemelkedéséért folytatott alkotói munkássága elismerésül a „Széchenyi Társaság Postumus Díja” kitüntetésben részesíti.

Cservenka János

Mégy évvel ezelőtt barátai Budapesten köszöntötték a 80 éves Dobos Lászlót

Dobos László:

Trianontól Európáig

(megjelent a Szabad Újság 2008.
február 20-i számában)

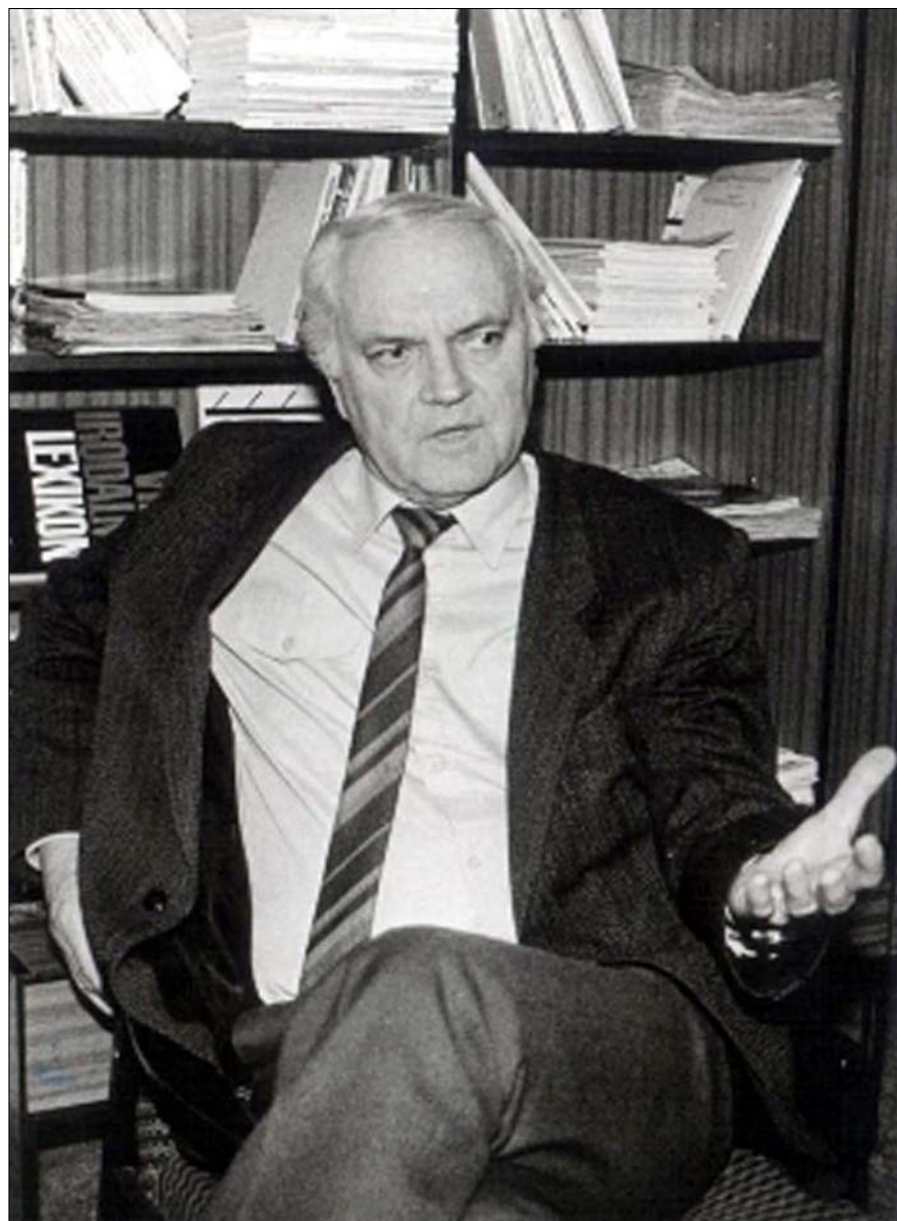
Trianon évszázada még nem ért véget. Trianonnal határon kívülre került 3 millió magyar. Saját földjeinken, idegen hatalommal a nyakunkon. A későbbi nemzetállamok – Jugoszlávia, Románia, Csehszlovákia, – a szovjet birodalom prédái lettek mindenütt.

A német és a magyar kisebbség pedig a háború utáni bosszúállás célpontja. Elvették, államosították történelmünket, hírközlésünket, anyanyelvünk használatát. Ideologizálták kultúránkat, átkeresztelték lakhelyünk megnevezését, államosították egyházi iskoláinkat s az egyházak vagyonát. Elvették, kisajátították földjeinket. És Csehszlovákiába hurcolták a magyarokat, rabszolgavásárra. Szlovákiában még a rendszerváltás után is nyelvtörvényekkel bilincseltek nyelvünk használatát. S ne feledkezzünk meg arról se, hogy a Beneš-dekrétumok máig erőn is hatnak.

Az új határok a bosszú és a tiltás határai lettek. Szabályozták, tiltották a nemzettel való érintkezés jogát. Voltak évtizedek, amikor a határon olyan hevülettel keresték, kotorták a könyveket, az újságokat, mint a kábítószer.

Ellenség lett a betű is. Trianon szerepet játszott a Rákosi-rendszer abszurditásaiban, a nagyhatalom – a szomszédok – előtt földig hajló vazallusság honosításában. A brezsnyevi helsinki folyamatban az akkori magyar politika főhajtva vette tudomásul Trianon tényét.

Trianon második világháború

utáni időszakában virágzott ki a birodalmi internacionalizmus, az erősebb előtti hódolat kényszere – a nemzeti kérdés, minden ország belügye – ürügyén az erőszak hatalmát ránk kényszerítő és igazoló ideológia. Trianon után nőtt ki a burzsoá nacionalizmus halálokat is osztogató bűne. Trianon utókorában nőtt ki a szocialista hazafiság kényszerzubbonya. Voltak évtizedek, amikor Magyarország, az állam nem vállalt bennünket. És a határok sorsa? A pártállamok területeit vaspántos határok védték. Egyrészt. És egymás ellen. Szegény, megalázott Kárpát-medencei magyarságunk! Mennyi katona, csendőr, finánc, hivatalnok, spicli figyelte jövés-mené-

sünket egy évszázadon át.

Merre vagy Európa?

Jelen időnk a változások ideje! Kell, hogy legyen erőnk a változásokra. Trianon évszázada még nem ért véget. Most folyik a nagy per. Ez történik minden nemzeti-ségi területen, visszaperelni elsarcolt tulajdonainkat, emberi és közösségi jogainkat. Mondanom sem kell, a trianoni hordalék iszonyú. Nem lehet elkerülni a százados veszteségek összeírásait. Mit és mennyit veszítettünk az állami erőszak markáiban? Az asszimilálás, az elnemzetlenítés hányféle eszközét és módját próbálták ki rajtunk?

Szlovákia s az itt élő magyarság 2004-től az EU tagja. Szlovákia

magyarságával együtt mi is az első partraszállók között lettünk. Más valósággal kell szembenéznünk, és más valóságot kell alakítanunk. Európa követte el a magyarság szétszórását és meghurcolását. Most a mai Európa a múlt év karácsonyától szedi fel a határköveket és a sorompókat. Hihetetlen, de igaz. Puskalövés nélkül szűnnek meg a ragadozó nemzetállamok erőszakos határai.

Trianon brutális megtörése volt a magyar egyetemességnek. Az erőszak eltávolított önmagunktól. Innen, a társadalmi lét széléről indul a Trianon utáni élet. Közel 90 éve gyalogolunk a nemzet felé, hogy legyőzzük az idő távolságait. S nem szabad elfelednünk, hogy e közelítő úton az irodalom, a kultúra lett a fogódzó, a palló, az ösvény, a szélesedő út. 2004 májusától visszaállt a természetes érintkezés a hazával, a magyarsággal, a nemzettel.

Szabadabb lett a határ. Nyilvánvalóan a legfontosabb számunkra a szabadság érzése. Lelkünk és életünk határait ezután magunk szabhatjuk meg. A csatlakozás másnapján már azt kérdezhettük, mi történik a következő napokon? Nyilván, közelítő lépések egy új valóság irányába. Hány ilyen közelítő lépés kell, hogy elkopjon belőlünk a félelem, a bizalmatlanság? S milyenek azóta is a közelítő lépések a nemzet s Magyarország felé? Összetettek, emberiek, öröm és gond egyszerre.

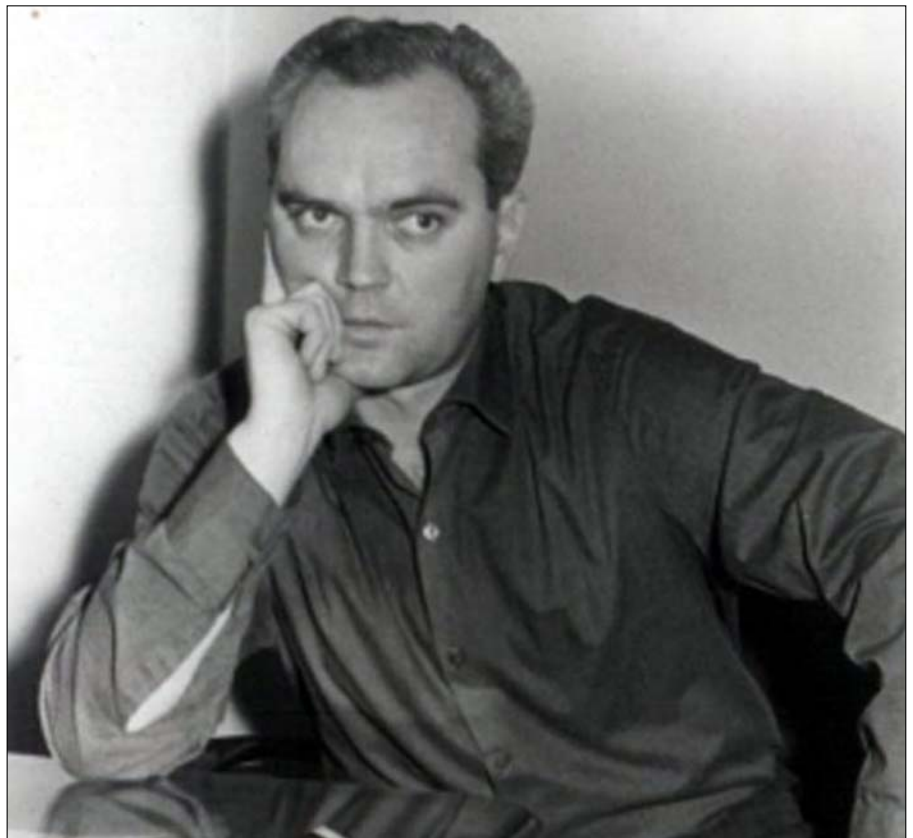
Európa integrációjának az útjára léptünk, de ezzel együtt múltunk, jelenünk és jövőnk egyértelmű igénye a magyar nemzeti integráció. A határok fokozatos megszűnése egy más valóságot teremtett. Számolnunk kell azzal a ténnyel, hogy három jogrend, a szlovák, a magyar és az európai borul fölénk. Szlovákiában egyenrangúságot, önkormányzatiságot, autonómiát igénylünk és követelünk. Európától igazságot, igaz-

ságtevést, kollektív jogaink elismerését, a nemzettől pedig természetes befogadásunkat akarjuk és reméljük.

Fájó, hogy a magyarországi pártharcok elhalványítják a kialakult történelmi alkalmat. Most sokszorosan szükséges átgondolt és reális nemzetpolitikát kíván a helyzet. Kinyilvánítani a minden magyarnak kijáró nemzeti jogot. Kérdés, a nemzeti asztal körül milyen lesz a státusunk? Kisebbségi létünkben irodalmat, kultúrát teremtetünk, az önvédelem, a megmaradás, a megtartás szellemiségét és erkölcsét. Kínkeservesen intézményrendszert építettünk. A Kárpát-medence magyar nemzeti közösségei közül a szlovákiai magyarság bizonyította a kultúra közösséget formáló és megtartó erejét többek között éppen a Csemadok megteremtésével is. Magyarországnak, a nemzetnek, a magyar vállalkozóknak tudatosítaniuk kell, hogy a határon kívüli nemzeti közösségi területek szegények, akárhová nézünk, mindenütt a munkanélküliség. Felháborító

helyzet, ha a szülőföld, a szülőföldi haza nem ad kenyeret, máshol kell keresnünk. Vigasztaló szónoklatokkal és frázisokkal nem lehet közösségeket megtartani, de munkaalkalommal igen. Tudatosítani kell, hogy csökkent az erkölcsi ráhatás ereje, hogy a magyar állam jelenlegi támogatási ereje és rendszere filléres aprópénznek tűnik mai gondjaink mellett. Tudatosítani kell, hogy a nemzetpolitikát, amely ma szétzilált, már csak a határon kívüli magyar közösségek részvételével lehet megalkotni.

Csatlakozásunk óta a változó történelmi helyzet állandó kérdése marad: melyek lesznek a kiteljesedő érintkezés, a megélhetés, az érvényesülés pontjai? S a 90 évig kisebbségben élő ember? Milyen emberarc, milyen emberi lélek várja létünk megváltozását? Sokféle. Hisz az asszimilálódás és a nyelvhez s a nemzethez való hűség partjai között ringott eddig a csónak. A határon kívüli lét próbatétel volt, és megmérettetés.

„Embernek lenni nem szerep” - Kaszás Attila Magyar Örökség-díja

2014. szeptember 20-án került sor a Pesti Vigadó Dísztermében a Magyar Örökség Díj díjátadó ünnepségére. A díjat - mások mellett - a 2007-ben tragikus hirtelenséggel elhunyt Kaszás Attila kapta meg.

A díjazottat Szarvas József színművész kollégaként, barátaként méltatta. Kaszás Attila idézetével kezdte: „Embernek lenni nem szerep”. Elmondta, Kaszás Attila emberként állt előttünk, nem szerepként. „Járt közöttünk egy nagy erejű férfi, vagy inkább járt közöttünk egy ember, aki férfi volt, magyar és színész. Ereje nagy, most, jelen időben. Jár közöttünk egy ember és minket arra készítet, bíztat, itt maradókat, fedezzük fel magunkban ezen örökség szellemet, lelket erősítő

gyönyörűségeit” – hangoztatta. Beszédében felsorolta ennek a megismételhetetlen életnek példa nélküli következményeit: Kaszás Attila barátai létrehozták a Kaszás Attila szellemi hagyatékát őrző alapítványt. A Nemzeti Színházban dombormű, előadói terem, a Vígszínházban bérlet őrzi nevét. A viszáki Pajtaszínház és Galéria a Kaszás Attila Kulturális Hagyatékörző Egyesületnek köszönheti működését, a Galéria falán Kaszás Attila bronz emlékművével. A felvidéki Zsigárdon az általa alapított közösségi ház és az évente megrendezendő Kaszás Attila kulturális hetek emlékeztetnek rá - csak úgy, mint a komáromi Jókai Színház előtt felállított egész alakos szobra és a róla elnevezett versmondó verseny. Kárpát-medence pusztuló

gyümölcseinek végtelen fajtagazdagságú hagyatékát közösségerősítő szándékkal mentő Tündérkert-mozgalom egyik éke a zsigárdi Attila-kert. „Járt közöttünk egy férfiember, nyomában költésszettel. Kaszás Attila művészete Magyar Örökség-díjas. Mi is örökösök vagyunk. Volt, van egy kollégánk, aki határokat átvélteni jött Budapestre... Büszkéek voltunk a társaságára, barátságára, ahogy ő is büszke volt családjára, barátságsszövő gasztrotehetségére, választékos borkultúránkat ajánló kedvére. Büszke volt magyarságára. Csehszlovák állampolgárként halt meg, mert nem volt hajlandó felvenni a magyart. Mert az tőle nem vehette el senki. Mert az neki járt. Az neki ősi jussa. Meg is tartotta mindhalálig. Szerettük”- mondta Szarvas

József színművész megható beszédében. Laudációját ezekkel a szavakkal fejezte be: „Ha Kaszás Jancsika és Kaszás Luca elmegy Szekszárdra, Zsigárdra, Komáromba, Viszákra, Kárpát-medence Tündéerkertjeibe, remélem, tudják majd és érzik, mindaz, amit megtapasztalnak azért is olyan, mert édesapjuk, Kaszás Attila megszületett.”

Mint a rendezvény szóvivője elmondta, a Bírálóbizottság Magyar Örökség kitüntető címre tett javaslatot azért, hogy az arra méltó Kaszás Attila művészete bekerüljön a Magyarság Láthatatlan Szellemi Múzeumába. Kaszás Attila művészete Magyar Örökség, amiről ez a nap bizonyosságot tett. Ettől a naptól Kaszás Attila nevét az aranykönyv őrzi.

A Magyar Örökség Díjának díszes oklevelét Kaszás Attila édesanyja, Margit, özvegye Ildikó, gyermekei, Jancsika és Luca, valamint Dr. Duda Attila ügyvéd, a

Kaszás Attila Alapítvány elnöke vehette át.

Kaszás Attila Vágsellyén született. A komáromi Selye János Gimnáziumban végzett, majd 1979-ben került Budapestre a Színház- és Filmművészeti Főiskolára, amit 1983-ban végzett el Horvai István és Kapás Dezső tanítványaként. 1984-től tizenöt éven át volt a Vígszínház társulatának tagja, majd négy évig szabadúszó színész volt. 2003 óta volt a Nemzeti Színház tagja. Játzott a Katona József Színházban, az Új Színházban, a Budapesti Kamaraszínházban, a Rock Színházban, valamint Győrben, Kecskeméten, Sopronban és Szegeden. Pályája során mintegy ötven darabban játszott főszerepet, televíziós és mozifilmekben szerepelt, különleges muzikalitása, kitűnő hanggi adottságai révén számos zenés darabban és musicalben is remek alakítást nyújtott. 2007. már-

cius 19-én a Tizenkét dühös ember című darab kezdete előtt hirtelen összeesett. A mentőben újraélesztették, és az Országos Idegsebészeti Tudományos Intézet intenzív osztályára szállították, ahol agyvérzést állapítottak meg nála. Négy napon keresztül kómában feküdt, életét a március 22-én éjszaka elvégzett tehermentesítő koponyaműtét sem tudta már megmenteni, március 23-án meghalt. 2005-ben megszületett első kislánya, Jancsi, halála után, 2007 decemberében pedig kislánya, Luca.

Kaszás Attila 1988-ban Hegedűs Gyula-émlékgyűrűt, 1990-ben Jászai Mari-díjat, 1990-ben a Színházi találkozó Legjobb férfi alakítás díját, 1992-ben Ajtay Andor-émlékdíjat, 1992-ben Ruttkai Éva-émlékdíjat, 2005-ben Sűgő Csiga-díjat, 2006-ban Budai-díjat (Radnóti versek) kapott.

Szalai Erika

A díjat Kaszás Attila özvegye és lánya vették át

Szent István szobra Komáromban

Szent István és az államalapítás ünnepe a Felvidéken

Augusztus 20-a, Szent István és az államalapítás ünnepe a legfontosabb nemzeti ünnepünk - egyben Magyarország állami ünnepe. Az anyaország és a világ magyarsága idén is méltó módon emlékezett meg e napon államalapító szent királyunkról és ezredéves örökségéről. Így volt ez természetesen a Felvidéken is, ahol a legapróbb magyar falvaktól kezdve a nagyobb városokig számtalan rendezvényt tartottunk az államalapítás ünnepe alkalmából. Szokásunkhoz híven ezúttal is összefoglaljuk ezen ünnepségek legemlékezetesebb pillanatait itt a Felvidéki Magyarok hasábjain.

Szent István és az államalapítás ünnepe

Noha augusztus 20-a egyike legrégebbi ünnepeinknek, maga az uralkodó, István király még augusztus 15-ét, Nagyboldogasszony napját avatta ünnepé, ekkorra hívta össze Fehérvárra a királyi tanácsot és tartott törvénynapot. Élete végén a beteg király e napon ajánlotta fel az országot Szűz Máriának, s 1038-ban ő maga is e napon halt meg.

Az ünnepi dátumot Szent László király tette át augusztus 20-ra, mert 1083-ban ezen a napon, VII. Gergely pápa hozzájárulásával ol-tárra emeltette I. István relikviáit a székesfehérvári Bazilikában, ami

szentté avatásával volt egyenértékű. 1222-ben az Aranybulla rögzíti a szent király ünnepének (törvénynapok) megtartását.

Az évszázadok során több változtatás történt az ünnepnappal kapcsolatosan, így például 1771-ben Mária Terézia elrendeli Szent István ünnepének megtartását augusztus 20-án, valamint rendelkezik arról, hogy az ereklyét évente hat alkalommal lehet közszemlére tenni. 1891-ben munkaszüneti napnak nyilvánítják Szent István ünnepét.

A szent király ünnepét az ateista kommunista diktatúra sem tudta kikezdeni, bár természetesen próbálkozott vele: 1948-tól egy-

szerűen az „új kenyér ünnepének” nevezték át augusztus 20-át. A biztonság kedvéért 1950-ben még betiltották a hagyományos körmenetet is, amit majd csak negyven évvel később, a rendszerváltás után tartottak meg ismét a budapesti Szent István Bazilikánál.

Augusztus 20-át, mint hivatalos állami ünnepet az 1991. évi VIII. törvény szentesítette véglegesen.

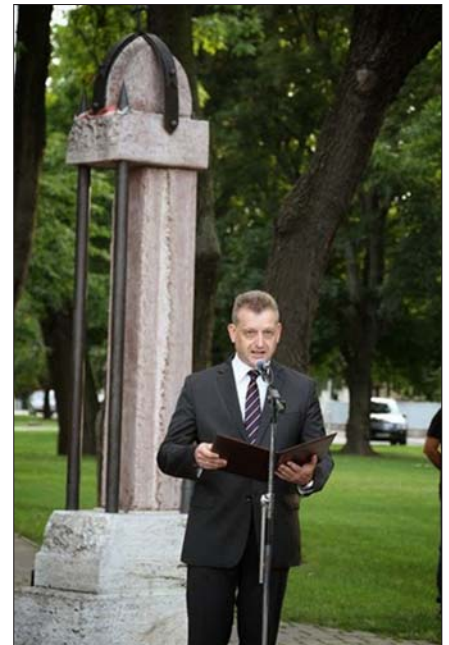
Szent István-napi megemlékezések a Felvidéken

Somorján az augusztus 20-i ünnepség keretében elhelyezték a felújított Szent István király szobrot a régi szobor talapzatára és átkeresztelték a kultúrház előtti teret Szent István térré. Már augusztus 19-én a Városi Művelődési Központ kiállítótermében megtekinthetők voltak a Szent Korona ékszerek megszentelt másolatai, amelyet később a szerdai, augusztus 20-i szentmisére imával, énekkel kísérve átvitték a római katolikus templomba, majd a szentmise után ünnepélyes keretek között ismét a kultúrházhoz kísérte a Boldogasszony anyánk imát éneklő, ünneplő tömeg. Az ékszereket a kultúrház dísztermében 22.00 óráig még meg lehetett tekinteni. Ennyien még sohasem vettek részt Somorján az augusztus 20-i ün-

nepségen. Több száz ember volt kíváncsi a felújított szoborra és a tér megkeresztelésére. Az István király szobrot a régi szobor talapzatára még augusztus 18-án helyezték el. Az új alkotás a régi szoborral teljesen megegyezik, viszont tartósabb anyagból készült. A régi szobor a somorjai Honismereti házba kerül megőrzésre.

Az ünnepségen Bárdos Gábor polgármester felhívta a figyelmet, hogy sohase mulasszuk el megünnepelni a magyar nemzethez kapcsolódó ünnepeinket. Az ünnepi beszédet Óváry Péter, a Madách Imre Gimnázium igazgatóhelyetese mondta. A kultúrműsort a HÍD vegyeskar és a Vita Humana énekkar szolgáltatta.

Dunaszerdahelyen az augusztus 20-i ünnepségsorozat a Szent György római katolikus templomban megtartott ünnepi szentmisével kezdődött, majd a Szent István királyunkról elnevezett téren államalapító királyunk szobránál folytatódott, amely tetején található korona jelképezi a magyar egységet és államiságot, a koronát tartó, hosszú nyúló oszlop pedig a nemzet hajlíthatatlan gerincét. **Berényi József**, Nagyszombat megye alelnöke, az MKP elnöke méltatta az államalapító királyunk életét és munkásságát. Beszédében Szent István máig ható intel-

Dunaszerdahely, Hájos Zoltán polgármester mond ünnepi beszédet

meit hangsúlyozta, hogy tartsuk meg magyarságunkat, őrizzük meg önazonosságunkat.

Az ünnep alkalmából adták át a város díszpolgára címet (Budahelyi Tibor szobrászművésznek) illetve a Pro Urbe és a polgármesteri díjakat.

Tardoskedden idén immáron 16. alkalommal szervezték meg a Szent István Napokat augusztus 21–25. között. A Szent István-napi búcsúnak Tardoskedden nagy hagyománya van, hiszen a község központjában álló római katolikus templomnak Szent István a patrónusa. A Szent István téren található Szent István-szobornál augusztus 22-én koszorúkkal rótták le tiszteletüket a helyi önkormányzat és több civil és társadalmi szervezet képviselői. Szombaton több testvértelepülés képviselői is ellátogattak az ünnepségre, illetve voltak, akik hazalátogattak a tardoskeddi ünnepi napokra. Délután a XVI. Folklórfesztivál megnyitója előtt a kitelepítettek emlékeztek az emléktáblánál. A koszorúzás előtt Tóth Marián polgármester köszöntötte az egybegyűlteket, majd egy szavalat után

Somorja

Csomó Magdolna a tardoskeddi kitelepítettek és deportáltak nevében szólt a közönséghez. Felidézte, hogy gyermekkorában, 1947 telén miként szállítottak 400 családot marhavagonokban a csehországi kényszermunkára, majd a kitelepítések keretében miképpen költöztettek át Magyarországra 125 családot. Tardoskedden szinte minden család megsínylette ezeket az időket. Csomó Magdolna azért mesélt az egykori eseményekről, hogy a fiatalok, a jövő generációja is megtudja, mit kellett átélniük felmenőiknek. Bonyhádról is érkeztek egykori tardoskeddi leszármazottak, hogy együtt emlékezzenek és ünnepeljenek a Szent István Napokon. A beszédet követően a bonyhádi Felvidéki kórus énekelt, közben az emléktáblánál elhelyezték az emlékezés virágait.

Szent István ünnepének előestéjén kenyérszenteléssel egybekötött ünnepi estét tartott a Csemadok **Érsekújvári** Alapszervezete. Az ünnepi beszédet Gubík László, a Via Nova ICS elnöke mondta, aki először a magyarság történelmileg fontos és sorsdöntő eseményeit állította időszériú sorrendbe. Majd egy álom párhuzamot vont:

Szent István is mert nagyot álmodni, mikor államot alapított, mert úgy érezte, különben odavész a magyarság, úgy nekünk, felvidéki magyaroknak is nagyot kell most álmodnunk, hogy új hont alapíthassunk, különben odavesszünk mi is. "Szent István látta a helyes utat. De látjuk-e mi is, ma, a 21. században? Felismerjük-e a jövőnk zálogát biztosító intézményrendszer megteremtésének szükségességét? Tudatosítjuk-e nyelvünk hivatalos érintkezésben történő használatának természetes igényét? Értjük-e, hogy nevünk

anyanyelvi használata és megteremtelt áruink magyar nyelven történő kínálása természetes és jogos önkifejezésünk eszköze? Tudjuk-e, hogy csemetéink az által válik kiegyensúlyozott emberekké, ha az alaptudást anyanyelvén szerzik? Ha mindezzel tisztában vagyunk, vállaljuk-e és merjük-e mutatni a helyes utat felebarátainknak? Van-e elég hitünk és erkölcsi erőnk küzdeni igazunkért? Működik-e bennünk a túlélést és gyarapodást biztosító életösztön? Nem más ez, kedves Barátaim, mint egy új honalapítás szükségességével járó kérdéskör. Történelmiségét, drámaiságát, méreteit tekintve értelemszerűen sokkal kisebb, de magát az elvet tekintve szinte megegyezik az ezer év előttivel. A kérdés ugyanis azonos: Elsorvadunk vagy gyarapodunk? Engedjünk, és a folyamatokba beletörődve tétlenül szemléljük-e, míg átcsapnak fejünk fölé a hullámok, vagy megteremtjük azt a világot, kialakítjuk azt az életteret, mely nem csupán nekünk, de a jövő felvidéki magyar nemzedékeinek is biztos és gyarapodást nyújtó otthonként szolgál majd? Merünk-e új hont alapítani magunknak szülőföldünkön? Tudunk-e még álmodni?

Ma augusztus 20-át ünnepeljük. Ennek a királynak, ennek az államnak, ennek az államiságnak az ünnepét. Ez végre nem gyász-ünnep, ez egy igazi győzelmi ünnepély, melyet 1014. alkalommal ünnepelhet a magyarság. Legyünk méltók e győzelemhez, és ha akár az egyén, akár a nemzet, akár egyes közösségek, tehát mi, felvidéki magyarok is válaszúthoz érkezünk, legyen Szent István hagyatéka az a csillag az égen, mely a helyes irányt mutatja. Szent István álma Magyarország volt. Ez az álom biztosította túlélésünket, alapozta meg jövőnket. István óta ez az álom minden magyar ember álma. Ragaszkodjunk hát hozzá mi is itt Érsekújvárbán, 2014-ben, mert csak a Szent István-i éleslátás, hit és bátorság mutathat utat a felvidéki magyarságnak, csak ez az álom jelentheti jövőnk zálogát. Merjük mi is továbbálmódni Szent István álmát!” - zárta beszédét Gubík László.

Komáromban Csáky Pál, az MKP európai parlamenti képviselője mondott ünnepi beszédet a Szent István szobornál. Csáky ünnepi beszédében úgy fogalmazott: Szent István üzenetét ki kell hoznunk Magyarország közigazgatási határain túlra, hiszen az ő szellemi-politikai üzenete a miénk is, és üzenetének megtartó erejére nekünk, határon túli magyaroknak is szükségünk van. Rámutatott: a magyar államalapítás nem véletlen folyamat eredménye volt és nem automatikusan valósult meg. „Ha nincs az államalapító bölcsesség, akkor az a veszély fenyegette volna a nemzetünket, hogy ugyanúgy eltűnünk a történelem süllyesztőjében, mint számos egyéb nép, amely itt élt előttünk korábban a Kárpát-medencében” – fogalmazott. István nagysága abban áll – jelentette ki Csáky –, hogy be tudta népét kapcsolni egy európai gondolkörbe

és ezzel olyan alapokra helyezte a nemzetét, hogy az túlélje az évszázadok megpróbáltatásait.

Csáky a felvidéki magyarság jövőjéről és esélyeiről szólva kitért arra is, hogy az itt élő magyar közösségnek létre kell hoznia azokat az autonóm önkormányzati formákat, amelyek segítenék a közösség túlélését és „erőteljesebb optimizmust sugároznának mindannyiunk számára”. Illyés Gyulát idézve, aki azt vallotta: magyar az, aki vállalja, Csáky úgy fogalmazott: „ha lélekben és a szívben rendben vannak a dolgok, akkor sok minden történhet a politikában, túl tudjuk élni a legnagyobb megpróbáltatásokat.” Mint mondta, önmagunkat becsüljük meg azzal, ha ragaszkodunk az identitásunkhoz.

A komáromi ünnepségen, melyet a Jókai Közművelődési és Múzeum Egyesület szervezett, Elek László római katolikus esperes és Fazekas László református püspök megáldotta a Komáromba

Szolnokról érkező, a Kárpát-medencében élő magyarok összetartását szimbolizáló Magyarok Kenyerét, melyet zentai, beregszászi, sepsiszentgyörgyi, komáromi és szolnoki pékek sütöttek. Az ünnepség végén számos helyi civil és politikai szervezet helyezett el koszorút Szent István szobránál.

Párkány és környéke. Az egykori Esztergom vármegye településein még mindig kevés helyen emlékeznek meg első szent királyunkról, Szent Istvánról, holott a hagyománynak, a tiszteletnek, az emlékezésnek itt kellene legjobban élnie. Vajon min múlik? A helyi plébánoson, a hívőkön, vagy ez szervezés kérdése? Talán valamennyi tényező közül legalább egynek meg kellene lennie. Vagy inkább a jó példa lesz vonzó, mert e területen évről évre egy újabb településsel több helyen emlékeznek, ünnepelnek.

Nánán a Csemadok szervezésében az 1990-es évek elejétől tartanak megemlékezést. Két évtizeden keresztül a helyi kultúrházban előadókval, kulturális programokkal idézték István király emlékét, de volt Szent Korona bemutatója is, sőt a tavalyi évben koncert is volt a templomban. 2012-ben Magyar Kaput avattak a templom bejárata előtt, melyet nagyobb ce-

remóniával tették emlékezetessé, több vendég részvételével. Az utóbbi két évben a szervezők úgy gondolták, talán nem is nagy műsorokra van szükség, s a templomban szervezik az ünnepséget. Így volt ebben az évben is: helyi szereplők léptek fel, vendégként a már visszajáró Pálmai József dömösi tanár énekben, prózában, versben idézte Szent István szellemét. A helyi éneklő csoporton kívül az országszerte ismert Ebedi Citerazenekar muzsikája, egyházi zenéje tette széppé az idei ünnepet.

Kéménden a Limonium Gmelinii szervezésében pár éve tartanak megemlékezést. Ebben az évben a kéméndi önkormányzat és az Urunk Menybemenetele Plébánia is társzervezője volt az ünnepségnek, s talán ez évben voltak a legtöbben az ünnepségen. Az ünnepi szentmisével kezdődő rendezvényen ft. dr. Juhász Gábor főcelebráns beszédében az ősök hagyományát, Szent István örökségét, bölcsességét ajánlotta a ma emberének figyelmébe, s idézte a minden múltat eltörlő társadalompolitika eredményeit, mely teljes erkölcstelenségbe sodorta nemzedékek sorát. A szentmisén közreműködött Réz Lóránt orgonaművész és a testvértelepülés, Jászapáti vegyeskara. A mise után a Visegrádi Lovagrend tagjai a Szent Korona másolatát körmenetben vitték át a templomból a kultúrházba. Itt előbb Baranyai Anna Ilona, a társulás elnöke köszöntötte a vendégeket, köztük Nagy Lászlót, Magyarország pozsonyi nagykövetségének tanácsosát, aki az ünnepi beszédet tartotta. Ezután következett a helyi önkormányzat ünnepi ülése.

Grman József, a falu polgármestere a kéméndi születésű, de Pozsonyban élő Tóth Ignác mérnöknek adományozta a díszpolgári címet. Mint a laudációban el-

hangzott, a díjazott sok-sok szálal kötődik ma is szülőfalujához. Nemcsak hogy feleségével együtt tagja a helyi nyugdíjas klubnak, de több rendezvény, civil szervezet támogatója is. Az ünnepi műsorban közreműködött a párkányi Stilla Pectus Nőikar, a Jászapáti Városi Vegyeskar és Szeleczki Monika. Az est Vadkerti Imre koncertjével ért véget, melyre teljesen megtelt a kultúrház nézőtere. Kéménden egy igen szép és méltó ünnepség volt Szent István napja alkalmából. Információnk szerint ünnepeltek még és megemlékeztek első királyunkról Helembán, Köbölkúton (szintén a templomban), több faluban is bizonyára szentmise keretében emlékeztek.

Augusztus 20-át **Kassán** a helyi magyar közösség hagyományosan megünnepli. Az ünnepségre a Mészáros utcai Orsolya-apácák Szent Mihály-templomában került sor ökumenikus istentisztelet keretében augusztus 20-án. Pásztor Zoltán püspöki helynök az istentisztelet elején arra hívta föl a figyelmet, hogy Istvánt húsz éves korában koronázták királlyá. Majd arra szólította föl a gyülekezetet, mely teljesen megtöltötte a templomot, hogy imádkozzunk egymásért, jövőnkért, megbocsátva egymásnak és bízva Isten irgal-

mában. A következő katolikus ének azért esedezett, hogy hazánkért térdelünk Isten elé és rút bűneinket jóságával fődje be! Majd a Példabeszédekéből következett idézet: „Megmutatom neked a bölcsesség útját, egyenes lesz az út, amelyen járatlak. Semmi nem gátolja lépteidet, amikor jársz, és ha gyorsan szaladsz, akkor sem botlasz meg. Tartsd meg intelmet, ne tágíts tőle! Őrizd meg, hiszen az életed! Ne lépj a gonoszok ösvényére... Az igaz ember útja, mint a hajnal pirkadása, egyre világosabb, míg fényes nap nem lesz. A gonoszok útja olyan, mint a sötét éjszaka, maguk sem tudják, miben botlanak meg. (...) Nagy gonddal őrizd a szívedet, mert hiszen belőle indul ki az élet. Tartsd távol magadtól a száj hamisságát, távolítsd el az ajkak álnokságát! (...) Se jobbra, se balra ne térj le az útról, és a gonosztól tartsd távol a lábad.” (4; 11-27.)

Egy református ének következett: „Mint a szép híves patakra, a szarvas kívánczik, Lelkem úgy óhajt Uramra, és hozzá fohászkozik. Tehozzád én Istenem, szomjúhozik én lelkem. Vajon színed eleiben mikor jutok, élő Isten?”

Orémus Zoltán református esperes prédikációja következett. Máté Evangéliumából vette a tex-

tust, a Hegyi Beszéd végérő. Krisztus itt arra figyelmeztet, hogy aki megtartja tanítását az hasonló ahhoz az emberhez, aki kősziklára építi a házát. "És ömlött a zápor, és jöttek az árvizek, feltámadtak a szelek, és nekidőltek annak a háznak, de nem omlott össze, mert kősziklára volt alapozva." Aki viszont a hallott tanítást nem alkalmazza életében, az a bolond emberhez hasonlít, aki fővenyre építi házát, melyet a természet erői elpusztítanak. Amikor Jézus befejezte tanítását, sokan álméltak, mert "úgy tanította őket, mint akinek hatalma van, és nem úgy, mint írástudók." (7; 24-29.)

A természet megmutatja erejét – kezdte az esperes. – Sokan vesztítik el otthonukat. Egyre gyakrabban figyelünk föl a szélsőséges időjárásra, amire az építésznek is oda kell figyelniük már a tervezésnél. Jézus ebben a hasonlatban nem meteorológiai jelentést akart közölni. Ez egy különös lelki időjárás jellemzése, melyben megjelennek az írástudók, Heródes, Pilátus és a többiek. Az Úr által épített ház a Golgotán megáll. A kősziklára épített egyház ellen hiába fogtak össze.

A tanítványok között nem találunk egy építést sem, hanem főleg halászatot és vámszedőt. A példabeszéd a bölcs és bolond házépítőről szól. „A bölcsesség kezdete az Úr félelme.” (Zsoltárok Könyve 111, 10)

Jézus két fontos dolgot mond, amit az és szóval köt össze. Nemcsak az ellen fog össze, hanem a másik oldalon Jézus tanítását és cselekedeteit szorosan összekapcsolja, egyesíti. Jézus az életbe viszi szavait. Az élet nyelvére fordítja le azokat.

Hálát adunk azért, hogy István királyunk Jézus tanítását lefordította a magyar élet nyelvére. Meg mindazokért, akik e tanítást életté alakították.

A bolond nem számol az ellenfél összefogásával. Nem fordítja le az élet nyelvére Krisztus tanítását. Ő a de szót használja. Külön választja Jézus tanítását és az életet. Mindig akadnak bolondok, akik a fővenyre épített házak romjain akarnak újra építkezni. Mindig kevesebb a bölcs. Külön hálásak lehetünk, hogy nekünk adatott István személyében egy erkölcsi tartású házépítő, akinek követői akadtak és nyomdokaiban haladtak Jézus tanításával összhangban.

Jäger Róbert görög-katolikus lelkész fohásza következett és Joachim premontrei atya könyörgése. Végezetül a püspöki helynök felhívta figyelmünket arra, hogy vannak iskoláink, színházunk. Ne csupán saját, hanem közös ügyeinket is tartsuk szem előtt, hogy legyen közös jövőnk.

Az istentisztelet végén a Hymnus, majd a Boldog asszony anyánk hangzott föl. A templom előtt az ünneplő közönség még hosszú percekig át csoportokat alkotva beszélgetett.

Nagykaposon a városi Csema-dok szervezésében ünnepi műsorral és koszorúzással emlékeztek meg az államalapítás évfordulójáról augusztus 17-én. Az eseményt hagyományosan Szent István király nagykaposi szobránál tartották, ahol Mihók Gábor, a Csema-dok helyi elnöke nyitóbeszédét követően Tolcsvai Antal szavalt, majd Furik Csaba, az MKP Kassa

megyei képviselője mondott beszédet. Mihók Gábor egy rövid történelmi összegzés után Szent István munkájának eredményét méltatta. „Nem kell ahhoz építésznem lenni, hogy tudjuk: ha stabil, időtálló ház szeretnénk építeni, ahhoz erős alapok kellenek és tartós építőelemek. Egy nép fennmaradása is azon múlik, hogy mennyire erős alapokkal rendelkezik és milyen kötelék fűzi össze a tagjait.

Számunkra az alapokat és e köteléket első királyunk, Szent István alkotta meg. Az alap a független keresztény magyar állam, a részeket összetartó kötelék pedig a Szent Korona Eszmeisége. Szent István hazát teremtett, országot-keretet adott a magyarság létezésének. Érezte, hogy a modern Európába való sikeres betagozódáshoz a kor játékszabályainak elfogadása szükségeltetik” - jelentette ki a nagykaposi Csema-dok elnöke. Furik Csaba beszédében Szent István ünnepe történelmi vonatkozásainak ismertetése után rámutatott, hogy a legtöbb sikeres vezető, uralkodó mögött egy nagy apa áll, majd utalt elsősorban Gézára, István apjára, illetve további történelmi nagyjainkra. A megyei képviselő szerint több olyan fontos tanulságot vonhatunk le az államalapítás idejéből, ami korunkban is utat mutat közösségünknek. Ahogy István király is tette, föl kell ismerni a helyzet tarthatatlanságát, amiből következik a változás igénye. Ha szükséges, saját kézbe kell venni az irányítást és változtatni kell, hangsúlyozta a politikus.

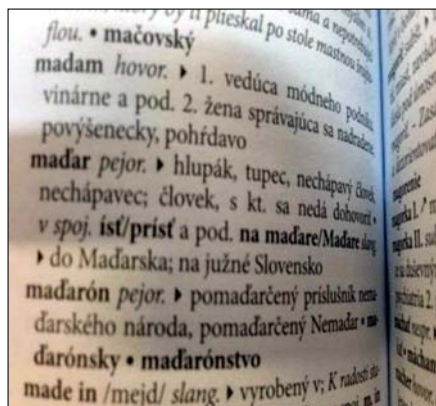
A beszédek után a történelmi egyházak képviselői mondtak imát, majd az Erdélyi János Vegyeskar műsora következett, miközben az ünneplő közönség tagjai megkoszorúzták az államalapító magyar király szobrát.

Ne légy már madár, adj a tótnak szállást!

Még pont jókor, az augusztusban is erősen kitartó uborkaszegzon idején érkezett meg a közönségi oldalakra és közéleti portál-
okra a szellemi frissítő, egyszerűsmind jobb híján csócsálnivaló té-
ma: egy szlovák szlengszótár, an-
nak is a „magyar” (maďar) szócik-
ke. Az, amelyik rögzítette az
egyébként mindannyiunk által jól
ismert helyzetet: a szlovák nyelv
egy rétegében létezik annak a
szónak, hogy „magyar” a nemze-
tiség megjelölésén túl egy másik
értelme is: ostoba, buta, hülye
ember, akivel képtelenség szót ér-
teni. A szótárkészítők maguk is je-
lölték e szó és annak származéka-
inak minősítését („pejor.”), vagyis
ezzel világossá és egyértelművé
tették, milyen közegben használa-
tos a „maďar” kifejezés a normá-
listól eltérő értelmében. Ez éppen
olyan, mint a pesti szleng-
szótárban a „köcsög” kifejezés,
amely mellett ha ott áll a „vulg.”,
akkor rögtön tudjuk, hogy nem a
tejescsuporra gondol az, aki eb-
ben az értelmében használja az
említett szót.

Nem is értettem hát, hogy - leszámítva talán az uborkaszezont - mire az a nagy felhördülés magyar részről, amely e szótár megjelenését övezte? Egyik komment követte a másikat, egymásnak adták az epetartót a publicisták, hogy jól megmárthassák benne tollukat e szógyűjtemény rovására. Egy idő után kezdtem magam Bradbury világában érezni, már-már fellobbanni véltem a Fahrenheit 451-en izzó lángot, amelynél a „könyvnyomó papír tüzet fog és elég”. Különösen a ViaNova ICS által kiadott közleményt hökkengett meg. A felvidéki magyar ifjúsági szervezet Várhosszúréten tartotta országos tanácsának ülését, amely közleményben tiltakozott a szótár ellen, mégpedig ekképpen:

„Különösen sértőnek tartjuk azt a közelmúltban kiadott szlengszótárt, amely szerint a magyar a buta, hülye, értetlen ember szinonímája. A magyar-szlovák viszonyt megterhelő, sértő köznyelvi kifejezések írott formában való rögzítése – ezáltal mintegy jóváhagyása – feleslegesen szítja a két nép közti feszültséget. A közelmúltbeli esetek tükrében sajnos úgy tűnik, egyeseknek éppen az a céljuk, hogy ezáltal gyengítsék a felvidéki magyarok otthonérzetét.” Nem sokkal később Berényi József, az MKP elnöke fordult a elnökhöz levélben, melyben - egyebek mellett - a szlengszótár ügyét is megemlítette a köztársaság első emberének, mint a felvidéki magyarok terhére elkövetett xenofób megnyilvánulások egyikét.

Mintha egy szótár tehetne arról, hogy milyen is a felvidéki magyarok otthonérzete - azoknak a felvidéki magyaroknak, akik állampolgárságuk alkotmányos védelmében sem lehetnek bizonyosak a saját szülőföldjükön, egyéb jogaikról nem is beszélve. Inkább mindenkinek örülnie kellene annak, hogy e szótár napvilágot látott. Mert ezzel végre írásbaadták, letagadhatatlanul is rögzítették azt, ami egyébként ténykérdés volt: annak a szónak, hogy „magyar” a szlovák közbeszéd egy rétegében pontosan ez a jelentése:

ostoba, buta, értetlen ember. Könyvégetés helyett inkább nyugtázni kellene: végre van egy hivatkozáshely, amire szükség esetén rá lehet mutatni.

A konfliktus forrása, a probléma magva nem maga a szótár, az már csak a tény rögzítése. Egyetérték Szabó Mihály Gizellával, aki kerek és világosan megfogalmazta a lényeget:

„A közlemény (....) de a más oldalakon olvasható, általam átnézett számos vélemény arról tanúskodik, mennyire nem vagyunk tisztában az értelmező típusú szótárak funkciójával. A helyesírás és egyéb nyelvművelő célú kiadványok kivételével az értelmező típusú szótárak (mint pl. a szlengszótárak) általában leíró, és nem előíró jellegűek. Azt rögzítik, hogy egy szó, kifejezés milyen jelentésekben él egy adott közösségben. (...) Ha azonban a szótárban egy szó például a vulgáris minősítést kapja, az nem azt jelenti, hogy a szótárkészítők annak a szónak a használatát „jóváhagynák”, netán támogatnák. Egyszerűen arról van szó: a szótárkészítők megállapították, hogy az adott szó bizonyos típusú szövegekre jellemző. (...) A bírált szlengszótár szerzője is rögzítette, hogy a szlovák szlengben a Madar szónak kialakult egy ilyen jelentése. Ha ezt a szócikket törölnénk a szótárból, ennek a ténynek semmiféle kihatása nem volna a szó ilyen jelentésben való használatára, hiszen éppen azért került a szótárba, mert élő jelenség”.

De igazán van Neszméri Gyurkovits Rózának is, aki a Felvidék.ma hasábjain így reagált: „A mi bajunk, hogy még mindig túl érzékenyek vagyunk, hogy a sok-sok tolerancia-tréning, megértésre, elfogadásra, együttműkö-

désre nevelés ellenére még ma sem (mindannyian) fogadjuk el szó nélkül, ha aláznak bennünket... És nekimegyünk annak a jelenségnek, amit egy szótár a jelen társadalom állapotáról visszatükröz. Tényleg nem a szótár tehet róla, ahogyan a tükör sem, ha a tükörkép nem éppen harmonikus, toleráns és kedves ábrázatot tükröz. A szlengszótár csak egy további bizonyítékot nyújt át arról, hol tart önállósága harmadik évtizedének elején az államalkotó nemzet színe-java a szellemi otthonteremtésben.”

Sajnos a legnagyobb baj azonban az, hogy nem csak az államalkotó nemzet színe-java, hanem tulajdonképpen az egész nemzet számára jelenti a „magyar” azt, amit. És éppen ezt rögzíti az a bizonyos szótár.

Adj a tótnak szállást...

Szinte napra pontosan öt esztendővel ezelőtt folyt egy hasonló polémia, melynek azonban tétje is volt: a Szlovákiában használatos magyar tankönyvekben említett földrajzi megnevezések sorsa. Ján Mikolajnak hívták akkor az oktatási minisztert. Abban a kormányban, amelyet olyan nagyságok által vezetett pártok erősítettek, mint Vladimír Meciar és Ján Slota. Nos, 2009 elején elfogadta a nemzeti tanács azt a jogszabályt, amely lehetővé tette a magyar nyelvű tankönyvekben a magyar földrajzi megnevezések használatát. De csak ezek egy bizonyos körét. A jogszabály szóhasználatja ugyanis gondoskodott arról, hogy ezúttal is be lehessen tartani a magyaroknak, hiszen a törvény csak a „meghonosodott kisebbségi földrajzi megnevezéseket” engedte használni.

Az oktatási tárca kapott is a lehetőségen és összeállított egy olyan jegyzéket, amely nem sorolta e „meghonosodott” körbe

egyebek mellett a Duna, az Ipoly vagy éppen a Sajó magyar nevét. A Dunát például azzal „indokolta” Mikolaj, hogy mivel az keresztül folyik Magyarországon is, amúgyis van „eredeti” magyar neve, nincs szükség tehát a meghonosodott kisebbségi körbe sorolni.

De az SNS minisztere természetesen nem állt itt meg. A listáról törölték azokat a megnevezéseket is, amelyeket a szlovák nemzetre nézve sértőnek ítélték. Ilyen a „Felvidék”, valamint - és témánk szempontjából most ez az érdekesebb - a „tót” is. Vagyis tiltólistára került minden olyan földrajzi név, amely tartalmazza a „tót” szócskát mondván, hogy az „sértő, gyalázkodó” a szlovákságra nézve. A Tótygarmat vs. Slovenské Ďarmoty vita, már ha lett volna ilyen, ezzel el is dőlt.

Ez volt az a momentum, amitől akkor nem csak az üveges tót esett hanyatt...

Hanem immáron sokadszorra felmerült a „tótozás” kérdése, hogy akkor ez most sértő, vagy nem a szlovákságra nézve. Abban nagyjából egyetértés van, hogy Mikolaj megszállottan emlegetett tévképzeteivel ellentétben a földrajzi nevekben meghonosodott „tót” kifejezésnek a világon semmi éle, sértő jelentése nincsen. Ellenben amikor „csak úgy” szóba kerülnek a „tótok” - mondjuk épp egy DAC-Slovan, avagy egy Alkotmánybíróság-jogállamiság-összecsapás kapcsán, akkor bizony alighanem mi is ott tartunk, ahol az a bizonyos „madar” a szlovák szlengszótárban. Mert legyünk igazságosak: amennyire nem volt annak idején semmilyen negatív („pejor.”) éle a tót szócskának, úgy most pont ennyire van. Aztán meg itt vannak nekünk a „tótos” (köz)mondásaink, egy időben gyűjtöttem is őket. Íme egy kis ízelítő belőlük, döntse el mindenkinek maga, hogy milyen stílusértékel bírnak.

– Isten éltesse a tótot, hogy a magyar ne hordja a drótot !

– A magyar ember úgy szép, ha részeg - a tót meg, ha taknyos.

– Válogat, mint tót a vadkörteben.

– Jóllakott, mint tót karácsonykor.

– Adj a tótnak szállást, kiver a házadból.

– A kása nem étel, a taliga nem szekér, a tót nem ember.

– Se zöld lovat, se okos tótot nem láttak még felénk.

– Matat, mint tót a ...ban.

– Takarosan, magyarosan, nem tótosan, bolondosan.

– Olyan mint a tót szekere: mindig úton van.

– Keresztbe áll, mint tót a létrával.

Lehet, hogy mégsem a szótár a ludas?

Visszaulva a ViaNova ICS fent idézett közleményére: aligha az egymás szlengszótáraiban való kutakodás és pláne nem könyvégetés fogja erősíteni az „otthonérzetünket”. Ellenkezőleg: ezzel kanyarodunk egy eleve sehová sem vezető útra, meddő, parttalan viták kellős közepébe. Egyelőre ott tartunk, hogy alkotmányos jogaink nincsenek megnyugtatóan rendezve, sőt, épp az alkotmány szavaival eleve ki vagyunk zárva az államalkotók köréből. Ellenben érvényesek a bennünket kollektív bűnösnek bélyegző elnöki rendletek, mint ahogy legszentebb példaképünk is még mindig „háborús bűnös”, akit Szlovákia képtelen rehabilitálni. Arról már nem is beszélve, miként véreztetik ki gazdaságilag is szép lassan a magyarok által lakott Dél-Szlovákiát. Hogy ehhez képest mit ért a szlovák szleng a madar-on, egészen nem érdekel.

Legfeljebb arra jó, hogy máshová terelje a figyelmet.

Esterházy-emlékhelyet avattak Pereden

Felavatták és felszentelték a Mátyusföldi Nagycsaládosok Egyesülete (MÁNCSE) kezdeményezésére kialakított Esterházy János-emlékhelyet szeptember 6-án Pereden. Az ünnepségen jelen volt a felvidéki mártír-politikus testvérének unokája, Alzbeta Lastowiecka is, aki úgy fogalmazott: mély szomorúsággal tölti el, hogy Esterházyt még nem rehabilitálták, ám – mint mondta – ezt a szomorúságot az életnek olyan pillanatai, mint ez a mai peredi, képesek oldani.

„Kérünk Istenünk, hogy akik ezt az emlékszobrot és emlékkeresztet Gróf Esterházy János tiszteletére emelték, a mártír-politikus példájából merítsenek erőt, s legyenek ők is példaképei a következő nemzedékek számára” – ezekkel a szavakkal szentelte fel Elek László katolikus esperes Smidt Róbert szőgyéni fafaragó szoboregyüttesét Pereden, melyet a mártírhaltalt halt felvidéki politikus, Esterházy János tiszteletére a Mátyusföldi Nagycsaládosok Egyesülete állíttatott. Az emlékhelyen Esterházy-emlékszobrárt és emlékkeresztjét tizenhárom kopjafa öleli át, emléket állítva ezzel a magyar történelem legnagyobb mártírjainak.

A szoboregyüttest Pásztor Csaba, a MÁNCSE elnöke, Molnár Imre történész, Esterházy-kutató, Elek László esperes és Esterházy János testvérének, Esterházy Máriának lengyel származású unokája, Alzbeta Lastowiecka leplezte le.

Molnár Imre, az avatóünnepség szónoka beszédében kiemelte: a peredi emlékmű nemcsak egy szobor, hanem a felvidéki magyarság újabb Esterházy-emlék- és zarándokhelye.

A történész rámutatott: többször volt alkalma, hogy a könnyebb utat válassza, Esterházy mégsem ezt, hanem a gyötrelmes politikai küzdelmet választotta, és

Szlovákiában maradt a maréknyi magyarságnak lelki buzdítójaként és támogatójaként. Kijelentette: Esterházy nemcsak sorsával békélt meg, de nem adta fel abbéli reményét sem, hogy megbékélést hirdessen a velünk együtt élő szlovák nemzet felé, végsőkéig hitt a „magyar és a szlovák nép egymást egyenrangú félként elfogadó, kölcsönösen megértő egymásra találásában.”

Molnár Imre hangsúlyozta: Esterházy János életének legfontosabb döntéseit akkor hozta meg, amikor a felvidéki magyarság sorsa látszólag megpecsételődni látszott. Ám a maroknyi magyarság érdekében – vélekedett a történész – mégsem a „pusztító törvényhozók” mondták ki az utolsó szót, hanem a „a teremtő Isten, aki a 2. világháború utáni felvidéki magyar sorstragédia legmélyebb bugyraiban sem hagyta el népét, hanem lehajolva hozzánk Esterházy János személyében részt vállalt szenvedéseinkben és a megmaradás útjára vezetett el minket.”

Az emlékhely avatásán és felszentelésén felszólalt Esterházy János testvérének, Esterházy Máriának unokája is, akinek szavait Molnár Imre tolmácsolta. Alzbeta Lastowiecka úgy fogalmazott: Esterházy neveltetésének legfonto-

sabb pillére az emberszeretet, és az Isten-szolgálat volt, erre az alapra építette később politikusi tevékenységét is. „Látszólag legyőzték és elpusztították őt, de azok, akik az akkori eszméknek szolgáltak, az eszméikkel együtt eltűntettek a süllyesztőbe, míg az ő élete egyre világosabban áll és fénylik előttünk” – mondta.

Hozzátette: „Évek óta harcol a családjunk Esterházy János rehabilitálásáért, de valahogy mindig falakba ütközünk, s úgy érezzük, hogy ezek a falak addig nem dőlnek le, míg a szlovák politika nem képes szembenézni saját múltjával. Az, hogy rehabilitálása eddig még nem történt meg, mély szomorúsággal tölt el minket, de ezt a szomorúságot az életnek ilyen pillanatai oldják, mint ez a mai peredi rendezvény, amelynek megszervezését és az erre szóló meghívást az egész családom nevében szívből köszönöm”- fogalmazott.

A szoboregyüttes leleplezését megelőzően Elek László esperes szentmisét mutatott be Esterházy Jánosért a peredi római katolikus templomban, majd az ünnepség után Molnár Imre könyvbemutatójára került sor Deákiban.

Szigeti László: Bizakodva tekintünk a helyhatósági választások elé

Szeptember 21-én éjfélig lehetett benyújtani a helyhatósági választásokon indulni kívánó jelöltek listáit, október végén indul a hivatalos választási kampány, november 15-én pedig Szlovákia népe ismét - idén immáron sokadjára - az urnákhoz járulhat. Bár a szavazóhelyiségek nyitásáig még most is viszonylag sok idő van hátra, a választásokban érdekelt pártok már hónapokkal ezelőtt „ráfordultak” a témára. Mondhatni rögtön az európai parlamenti választások után - ha ugyan a május 24-i voksolást nem tekintjük egyenesen a novemberi helyhatósági választások egyfajta „főpróbájának”, afféle reprezentatív közvélemény-kutatásnak. Tény, hogy az önkormányzati képviselői és még inkább a polgármesteri székekért vívott harcnak jóval nagyobb a tétje, különösen magyar szempontból. Érzékeli ezt Magyar Közösség Pártja is, mely Országos Tanácsának ülése előtt beszélgettünk a testület elnökével, **Szigeti Lászlóval**.

● **Mennyire elszánt, hogyan készül a közelgő helyi önkormányzati választásokra, milyen célokat fogalmazott meg az MKP?**

– Az idei esztendő legfontosabb feladata számunkra a helyhatósági választásokon való helytállás, jó szereplés. Természetesen tisztában vagyunk azzal, hogy az utolsó helyi önkormányzati választások óta sok minden megváltozott a regionális és helyi politikában. Mindazonáltal bizakodóak vagyunk, óvatos optimizmussal tekintünk a megmérettetés elé. A célunk az, hogy megőrizzük je-

lenlegi pozícióinkat, megtartsuk a polgármesteri, képviselői helyeinket az egyes régióinkban, illetve növelni a számukat.

● **Négy évvel ezelőtt sikeresen vette az akadályokat az MKP, s az akkori helyi választásoknak a parlamenti megmérettetés sikertelensége után az volt a tétje, megmarad-e a párt, képes-e új erőre kapni. Akkor egyfajta jelzést kaptak a választók, hogy az MKP-val számolni kell a jövőben is.**

– Valóban így volt, négy esztendője, amikor az MKP-nak nem sikerült bejutnia a parlamentbe, nagyon sokan leírták, temették már a pártot. Háliszennek, a választópolgárok ezt másként látták, így 2010-ben egy vállalható, nagyon jó eredményt értünk el a helyhatósági választásokon. A jelenlegi helyzet az eredményességet illetően hasonló, hiszen három sikeres megmérettetés van mögöttünk: a megyei, az államfő- és az európai parlamenti választás. Megítélem szerint a párt rendre helytállt, és november 15-e katalizátorra lehet a 2016-os parlamenti választásoknak. Amennyiben most

az MKP elfogadható, jó eredményt ér el, akkor másfél év múlva bizakodóan várhatjuk a finist. Tehát többek között ez a helyhatósági választások tétje.

● **Nem tudom a párt berkeiben mennyire esik erről szó, de az oktatásügy szempontjából is nagyon fontos, milyen vezetése lesz egy-egy településnek, hogy mennyire tudja vállalni a magyar iskola ügyét. A kisiskolákra gondolok itt elsősorban...**

– Igen, ez rendkívül fontos szempont, hiszen az iskola-óvodafenntartó településeken van élet, van jövő. És hát a legjobb befektetés mindig a jövőt illeti, s a jövőbe való befektetés az a fiatalok nevelésével és oktatásával kezdődik. Úgy gondolom, jelölteink többsége érzi ennek a súlyát, hogy az iskolával igen is törődni kell, hogy az iskolát fenn kell tartani, mert óriási megtartó ereje van a közösség számára. Azonban nem lennék őszinte, ha nem mondanám el, hallottam olyan megnyilvánulásokat is egyes polgármesterektől, közvetve vagy közvetlenül, s itt nem az MKP-s polgármesterekről, hanem általánosságban beszélek, hogy néhányan pokolba kívánják az iskolát, mert rendkívül sok gond van vele, s talán jobb lenne, ha visszaadhatnák az államnak az idevonatkozó jogköröket, hogy az gondoskodjon az iskoláról. Szerintem ez nagyon rossz megközelítés. Minden polgármesternek, képviselőnek a végsőig küzdenie kell az iskola megmaradásáért. Olyan feltételeket kell teremteni, hogy megmaradjon az intézmény, motiválni az em-

bereket, buzdítani a fiatalokat, hogy igenis a helyi iskolába járasák gyerekeiket, magyar iskolába, mert újra hangsúlyozom, ez a megtartó erő.

● **Ráadásul jövő szeptembertől hatályba lép az oktatási törvény módosítása, amelynek nyomán a kisiskolák léte veszélybe kerül.**

– Nagyon nehéz lesz a törvény által megszabott tanulói létszám biztosítása. A megválasztott polgármestereknek, képviselőknek egy adott régió belül össze kell jönniük és nagyon intenzíven keresniük kell a kiutat ebből a helyzetből. Bölcs megoldásokra van szükség iskoláink megmaradása érdekében. A párt most arra összpontosít, hogy kidolgozzon egy stratégiát iskoláink megmentésével kapcsolatban, régiók, mikrorégiók szintjén egyeztetünk. S ezt szeretnénk majd a választásokat követően aprópénzre váltani, segíteni azon településeket, ahol kritikus a helyzet e téren. Az alapdoktrínánk az, ami az MKP hosszú távú programjában is szerepel, azaz szeretnénk, hogy tízéves koráig a gyermek a lakóhelyén járjon iskolába. Ha erre már végképp nincs lehetőség, megoldást jelenthetnek az iskolabuszok.

A helyhatósági választásokra készülve is érvényesülni látszik a pártvezetés által még a megyei megmérettetés előtt megfogalma-

zott elv, hogy ahol a magyarság aránya nem haladja meg az 50 százalékot, együttműködésre van szükség, ahol viszont magasabb ez az arány, jöhet a magyar-magyar verseny.

– Most ezt annyira nem hangsúlyoztuk, mint korábban, de ez az elv ugyanúgy érvényes. A jó szándék megvolt bennünk. Tehát ott, ahol mód és lehetőség nyílt rá, igyekeztünk szövetségesekre találni, kezdeményezni az együttműködést. De ehhez tudni kell azt, hogy az MKP alulról építkező, demokratikus párt, ahol az alapszervezetek döntenek, nem a központ mondja meg, ki legyen a polgármester, kivel működjön együtt, kivel nem, a helyi szervezetnek van kellő helyismerete, ők voltak azok, akik a tárgyalásokat kezdeményezték és végigüzték. Volt ahol sikeresen, volt ahol kevésbé. Ezen a téren még komoly tartalékaink vannak.

● **Szimbolikája van, akár jó példája is lehetett volna a magyar érdekérvényesítés mentén történő összefogásnak a komáromi eset. Végül azonban megtorpedózták azzal, hogy épp az MKP soraiból került ki egy komoly ellenjelölt.**

– Nem a legszerencsésebb döntés ez, hiszen a cél az volt, hogy Jókai városa magyar kézre kerüljön, hogy az összefogás következtében újra magyar polgármestere

és erős magyar képviselője legyen Komáromnak. Leült a két párt és megegyezett, megteremtve a feltételeit, hogy az MKP-s Czíria Attila polgármester lehessen. Nem tartom szerencsés lépésnek, hogy Stubendek László függetlenként ringbe száll a polgármesteri posztért. Mindazonáltal úgy gondolom, november 15-ig még van elég ideje arra, hogy a döntését átértékelje.

● **Időről időre számon kéri a párt az autonómia tervezetét, többször is elhalasztották a nyilvánosságra hozatalát, legutóbb épp a helyhatósági választások miatt.**

– A dokumentum elkészült, A szlovákiai magyar nemzeti közösség megmaradásának koncepciója néven. Az elnökség megvitatta és figyelembe vette jelöltjeink azon kérését, hogy jobb lenne a választások utánra halasztani a közzétételét. Ennek a dokumentumnak egyértelmű célja és értelme az, hogy reagáljunk arra a kedvezőtlen folyamatra, melynek következtében az utóbbi húsz évben a felvidéki magyarság lélekszáma több mint 110 ezer fővel fogyott. Ezt nem nézhetjük tétlenül, meg kell teremteni megmaradásunk és gyarapodásunk jogi, pénzügyi és intézményes kereteit.

Barta József

A komáromi Selye János Egyetem egy évtizede

Ünnepi tanévnyitóval emlékeztek meg a Selye János Egyetem fennállásának tizedik évfordulójára szeptember 19-én, Komáromban. A jubileumi ünnepségen az egyetem vezetése emlékérmeket adományozott azoknak a személyeknek és intézményeknek, melyek szerepet vállaltak az intézmény létrehozásában és az elmúlt tíz évben elért eredmények elérésében.

Az ünnepi rendezvényen számos szlovákiai és magyarországi felsőoktatási intézmény vezetője és tisztségviselője, valamint a politikai, tudományos és kulturális élet jeles hazai és külföldi szereplője is megjelent.

Juhász György, a Selye János Egyetem rektorhelyettese az ünnepi megnyitón rámutatott, tíz évvel ezelőtt az első önálló magyar

egyetem Szlovákiában azzal a szándékkal jött létre, hogy tevékenységével elősegítse a felsőfokú végzettséggel rendelkező magyar fiatalok számának és a szlovákiai magyarság iskolázottsági szintjének növelését, hozzájárulva ezzel egy felvidéki magyar értelmiség réteg kialakulásához, amely a szlovákiai magyarság tartópillérévé válhat. Emlékeztetett: az intézmény életében 2003. október 23. mérföldkőnek számít, hiszen a szlovák parlament ezen a napon hagyta jóvá a Selye János Egyetem létrehozásáról szóló jogszabálytervezetet.

Tóth János rektor az egyébként két nyelven zajló ünnepségen magyarul szólt a jelenlévőkhöz, beszédét a szlovák vendégek kivételén követhették. A Selye János Egyetem rektora beszédében úgy fogalmazott, az intézmény megvalósításával a szlovákiai magyarság több évtizedes álma vált valóvá: magyarul tanulni az óvodától

egészen az egyetemig.

Utalva az egyetem nélkülözhetetlen és szükségszerű szerepére kijelentette: a Selye János Egyetem csaknem félmillió magyar ember intézménye Szlovákiában. Hozzátette: az elmúlt tíz év alatt az egyetem bizonyította, helye van a szlovákiai és európai felsőoktatás térképén.

A rektor megemlítette, a következő év elején fontos megmértetés vár rájuk, az Akkreditációs Bizottság megszigorított feltételrendszerét kell teljesíteniük. Véleménye szerint az értékelés kritériumai nem az olyan kis intézményekhez vannak igazítva, mint amilyen a Selye János Egyetem, hiszen - mint mondta - megközelítőleg azonos számú tudományos munkát kell produkálni ott is, ahol tudományterületenként tizenegy munkatársa van az intézménynek (ez érvényes a komáromi egyetemre) és ott is, ahol ez a szám ötven. „Ez egy olyan mérkőzéshez hasonlít, ahol az egyik csapatnak tizenegy, a másiknak ötven játékos van. Ennek ellenére kijelenthetjük, hogy a tudományos kritériumokat teljesíteni fogja a Selye János Egyetem” – jegyezte meg.

Tóth János örömmel jelentette be azt is, hogy a szlovák kormány a hét folyamán fogadta el az oktatási minisztérium által felterjesz-

tett, a felsőoktatás tudományosságát értékelő 2013-as évre vonatkozó jelentését, amely szerint a Selye Egyetem az egy oktatóra jutó publikációk számában az összes szlovákiai felsőoktatási intézmény között az előkelő harmadik helyet foglalja el, egy másik kategóriában, az egy oktatóra jutó monográfiák számában pedig az első helyen végzett.

A Szlovák Köztársaság elnöke, Andrej Kiska levélben köszöntötte az intézményt. Mint írta, örömmel tölti el, hogy Szlovákiában működik olyan felsőoktatási intézmény, ahol a szlovákiai magyarok anyanyelvükön tanulhatnak. Ez - fogalmazott - nemcsak a magyar közösség, hanem az egész ország érdeke is.

A Selye János Egyetem életében a következő akadémiai év kulcsfontosságú lesz - utalt Peter Pellegrini oktatásiügyi miniszter a komáromi egyetem előtt álló átfogó akkreditációs folyamatra. „Nagy örömmre fog szolgálni, ha intézményünk megfelel a bizottság kritériumainak és megvédi egyetemi rangját - mondta.

Potápi Árpád János, nemzetpolitikáért felelős államtitkár az ünnepi tanévnyitón úgy fogalmazott, Szlovákia első önálló magyar nyelvű egyeteme a magyar identitás továbbörökítésének egyik fon-

tos bástyája lett. „Magától érthetődő tehát, hogy a Selyének helye kell legyen a nemzeti jelentőségű intézmények között. Ezek olyan intézmények, melyek megbízható partnereink, ezért finanszírozásukat is folyamatossá és kiszámíthatóvá tette a magyar kormány - közölte.

Az ünnepségen Tóth János rektor az oktatás és kutatás terén kifejtetett eredményes együttműködésért és kapcsolatfenntartásért emlékérmeket adományozott többek között a nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem, a rózsahegy-i Katolikus Egyetem, a nagyszombati Cirill és Metód Egyetem, a pécsi Tudományegyetem, a budapesti Óbudai Egyetem, a kolozsvári Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem, a beregszászi II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola rektorainak, valamint a Szlovákia Református Keresztény Egyháznak, a Szlovákiai Magyar Pedagógusok Szövetségének és Komárom városának.

A Selye János Egyetem (SJE)

díszermének aranyfokozatában részesült Albert Sándor professzor, a SJE alapító rektora, az Emberi Erőforrások Minisztériuma, a Magyar Kormányzat Miniszterelnöksége, valamint a Szlovák Köztársaság oktatásügyi minisztériuma.

Az egyetem alapítása érdekében kifejtette tevékenységéért az egyetem rektora a SJE díszermének ezüsfokozatában részesítette: Martin Fronc korábbi oktatásügyi minisztert, Dolník Erzsébetet, Bárados Gyulát, Farkas Ivánt, Gál Gábort, Hamerlik Richárdot, Harna Istvánt, Ladányi Lajost, A. Nagy Lászlót, Pásztor Istvánt, Sárközy Klárát, Szigeti Jánost, Szigeti Lászlót, valamint a SJE igazgatótanácsának tagjait: Hortai Évát, Bastrnák Tibort, Andruskó Imrét, Meszlényi Istvánt, Őszi Józsefet és Szabó Árpádot. A SJE díszermének bronzfokozatával tüntették ki: Erdélyi Géza nyugalmazott református püspököt, a SJE RTK korábbi tanszékvezető tanárát, Berek Lajos mérnököt, a Selye-szobor készítőjét és Szabó Zoltánt, a SJE Egyetemért Alapítvány volt igazgatóját.

Felvidéki Magyarok - elektronikus folyóirat - Kiadta a SZÖVETSÉG A KÖZÖS CÉLOKÉRT (SZAKC)

Felelős kiadó: POGÁNY ERZSÉBET, a SZAKC igazgatója / Kapcsolat: 815 57 Pozsony, Május 1. tér 10-12.

815 57 Bratislava, nám. 1. mája 10-12., e-mail: szovetseg@szakc.sk

Szerkesztette: SZŰCS DÁNIEL

2014-3.

A FOLYÓIRAT MEGJELENÉST A NEMZETI KULTURÁLIS ALAP TÁMOGATTA.

